

પુસ્તક ૧૨ મું

“સંતોષની સરજત.”

કર્તાના પુનઃ
મિનાઈ મગલ
મધુગીકા
કિયાની કિતન
મગન મગીન
રેલ્યે રેશની
દાદારનુ દાનના
આવિક બકિત.
નમીયના નાઠ વાના
હિદના દાદા
માજદયની મોનાગન
મોહન મહાસ વાના

“હરમીસ.”

ગુજરાત વિદ્યાપીઠ ગ્રંથાલય

[ગુજરાતી કૉપીરાઈટ વિભાગ]

અનુક્રમાંક ૭૧-૩૭ વર્ગિક

પુસ્તકનું નામ સંખ્યા ૨૧૨૪૪

વિષય ૬૪૩:૬

“સંજ્ઞાણી સરજત.”

રચનાર—“હરમીસ.”

“મિનોઈ મળહુ”-મધુરિકા-“કિયાની કિર્તન,” “સગન સંગીત,”
“રેહુબરે રોશની,” “દાદારનું દાસ્તાન,” “લાવિક ભક્તિ,”
“નસીબનો નાઝ યાને તકદીરનો તલેસમ” “હીંદના દાદા,”
“માજહયસ્ની મોનાબત તથા મોહન મહાલ”ના કર્તા.

“ડૉન” ફોટોગ્રાફીક સ્ટુડ્યોના આર્ટિસ્ટ.

ગોવાલ્યા તલાવ, મુંબઈ.

ચોપડીના વળાં ઉપરથી નાટકો ઉપજાવવા, અને બીજી ભાષામાં તરજુમો
પ્રગટ કરવાનો—તથા ગાયનોને ફોટોગ્રાફમાં લેવાના સર્વ હક્ક
કર્તાને સ્વાધીન છે.

આ પુસ્તક “નવરંગ પ્રીન્ટીંગ પ્રેસ” મુંબઈ, નં. ૭૫, બગ્ગરગેટ
ઘાટમાં મીંઠ અરદેશર ખરશેહજી દેશાઈએ છાપ્યું છે, અને
મીંઠ હોરમસજી સોરાબજી મીસ્ત્રીએ દીસોઝ બીલડીંગ,
ગોવાલ્યા તલાવ, મુંબઈ મધે પોતાને માટે
પ્રગટ કીધું છે.

અર્પણ પત્રિકા.

બાળ વયથી શિક્ષણપર તિક્ષણ્ય જેન ધરાવનાર
યુવાન વયે, પ્રમાણીકપતથી સત્ ભળવનાર
યોગની દરોહમાં મંગનો રંમ અને હોંશ રાખનાર
ધર્મના નામ ઉપર જગરના તેજને જેથ આપનાર
પારકા સકટને, ખંત અને ખેરખ્વાહીથી તેરવનાર અને તાલનાર
પારકાનું ભલુ, અને દુખને નિવારણ કરનાર
ભલા, બોલા, ધાર્મિક, માર્મિક અને દયાળુ

આપો નર.

મરહુમ શેઠ નવરોજી ફરામજી તંબોલીને
આ “સંજ્ઞણની સરજત.”

અતિ માન, હેત પ્રિત અને હિત સાથે
અર્પણ કર છું, તે અર્પણ પત્રિકા
તે આપો નુર, મિત્રોમાં કપ્પલ રાખશે.

કર્તા ‘હરમીસ.’

નવસારી નગરીના મરહુમ શેઠ નવરોજી ફરાંમજી તંબોલીની જીંદગીનો ટુંક ખ્યાલ.

નવસારીના મહેસર ખાતાના પારસી જરથોસ્તીઓમાં, કેટલાક અતિ નામિયા ખાનદાનીઓએ પારસી કોમની કિર્તિને જેમ અને ઉજવણી કરનારા સંપૂર્ણ પુરા પાડ્યા છે; તે માહેલાં, એક માનવંત તંબોલી ખાન્દાનના, સ્વર્ગસ્થ નખીરા, શેઠ નવરોજી ફરાંમજી તંબોલી, હતાં, કે જેમના પવિત્ર આત્માને આ પુસ્તક અતિ માન સહીત અર્પણ કરવામાં આવ્યું છે. તેઓ શેઠ મહેસર તંબોલી મહોલ્લામાં યજ્ઞદેઝરદી શને ૧૨૩૦ ના અનેરાન રોજે અને આદર માસમાં (તા. ૨૦ જુન ૧૮૬૨ ગુરુવારે જન્મ્યા હતા. શરૂઆતથી દેશી માસ્તરોથી કેળવણી લઈ, માધ્યમિક કેળવણી નવસારીની સર કા. જે. મહેસામાં લઈ, પોતાની પ્રવિણતા અને પ્રમાણિ-કતાની સારી છાપ શિક્ષક વર્ગ અને સાર્થીદાર શિષ્ય વર્ગ પર પાડી હતી. બચપણથીજ ગણીત શાસ્ત્ર તરફ અપૂર્વ પ્રેમ હોવાથી, એક ફાઇનમંદ વેપારી તરિકે મરહુમે પોતાનું જીવન, ધડાઈપ બનાવ્યું હતું. ચીન દેશની વેપાર અર્થે મુલાકાત લઈ, લગભગ બે વર્ષો ત્યાં ગાળ્યા હતા. તાતા કંપનીના નવસારી ખાતેના ૩ તથા જીનિંગ ફેક્ટરીના એક એજન્ટ તરીકે મરહુમ સાહસિક શેઠ જમશેદજી તાતાની ખાસ પસંદગી પામી, તે એજન્સી આપવી તેમના વારસો માટે મુકી ગયા છે. કે જે એક પ્રમાણુક વેપારીની અચુક પ્રમાણીકતાનું જીવંત દ્રવ્ય છે. જેવી રીતે આહોશીબરી કુનેહથી દ્રવ્ય સંપાદન કરી શકવાને સમર્થ હતા, તેવીજ રીતે તે સક્રિયના પૈસાનો, પરોપકારના કાર્યોમાં ઉપયોગ કરવામાં પણ અતિ ઉદાર હતા. ૧૯૫૬ નો બચકર દુષ્કાળ પ્રગ્મજનોમાં અતિ ઘોર આફત વરસાવી રહ્યા હતા, તે વેળા મરહુમ શેઠે પોતાની સક્રિયતા નાણાંનો, તેમજ પોતાના બહેણા લાગવગથી અનેક તેવી પરોપકારી મદદ મેળવી તેનો ગરીબ-પ્રગ્મજનોમાં બહેણે હાથે ઉપયોગ કર્યો હતો, અને સ્વાભાવિક રીતે તેથી અનેક કિમતી મનુષ્ય પ્રાણીઓને મોતના ડાયામાંથી ઉગારવાને બાગ્યશાળી થયા હતા જે ખરેખર એમની ધર્મબકિતની શક્તિની પિછાણ થઈ. પારસીઓ માટે સસ્તા અનાજની દુકાન પણ કઢાવી હતી. અને પારસી સંકટ નિવારણ ફંડ સ્થાપી, તેનો સઘળો લાભ પ્લેગના પારસી ખીમારોને આપતો કર્યો હતો પ્લેગના વખતે પારસી શીવર હોસ્પિટલ

અને સંત્રીગેશન કેમ્પસ બે વખત નંખાવી હતી. કે જે ફંડ અઘાપી પણ તેમના ઘાનાવ વારસ શેઠ શોરાબજીની દેખરેખ હેઠળ નીભે છે. કિર્તિમાન જીંદગીનું જેટલું વર્ણન કરીએ તેટલું ઓછું છે. છતાં અમો એટલું તો કેહેવાને હિમ્મત કરીશું કે, મરહુમ શેઠ નવરોજીએ જે કાંઈ પરોપકાર્યે કરી ખતાવ્યું છે, તે તેમના પવિત્ર આત્માને શાંતી પમાડવા માટે પુરતું હતું. એક માણસને જે કાંઈ જોઈએ છે, તે એજ કે, પોતાના આત્માને આત્મિક ઉમંગનો સંતોષ મળે, એવા પર કલ્યાણના કામો તેના હાથથી થવા પામે! મરહુમ આજ ધણી વર્ષથી યાને રોજ ૩૦ મે અનેરામ, માહ ૩ જે ખોરદાદ અપસાસપંદ સને ૧૨૭૬ ય. જ ના રોજથી આપણી સાથનો સંબંધ છોડી જે કે મિનોઈમાં ચાલ્યા ગયા છે, તો એ તેમની ભલી યાદ-આપનારાં અનેક સુકાર્યો હજી હયાત હોવાથી તેઓ આપણા વચ્ચે હમેશ હાજરજ છે. એવટે તેમના જેવા જનસમાજને ઉપયોગી થવાય, એવી દુવા ગુનરી આપણે અત્રેજ વીરમીશું! ધર્મના ભણતરના ભેદોને વહેવાર કાર્યથી દિપાયમાન કરવાનો આત્મિક ઉચ્ચ ધરમ, અને ભકિત એમનામા ભાવિક રીતે સમાઈ હતી, જેનો વહેવાર લાભ આપવા, પોતાના જીવનમા કેવા તતપર હતા, એજ એમના રહને સદાની શાન્તિમા, તે પાક અહુરા મઝદા હમેશ સાચવશે-એજ ચાહવું આમીન!

જીજી છંદ.

સદા જે નમીને ભરે છે બધાંને
સદા તે સુખી છે ખરે એજ જાને
કલામો ખરે દીનના છેજ એવાં
તમો રંકની પાસ જરોજ દેવાં
ખરી દીનની જે તવાજો નિભાવો
તમે આરજૂમંદને રે રિઝાવો
ખરે પાક અહુરા ખુશી તેમ થારો
વળી સૌ જમે વંજ કાલિજ મારો.

કીર્તિ જે મેળવી છે તો, કિરતારની કરામત ઉપર ઘીર કાધી છે. માન જે મેળવ્યું છે, તો માજદીયરની મહજબ ઉપર મંનન કયું છે, માટે ગાઇશું કે એવાં અષો નરનારીઓ બહેસ્તની ખુલંદી પામે! આમીન.

પ્રથમ પ્રકાશ

આતપ મહારે હોશ-મહારે જોશ-મહારે દોસ્ત !

પાક મઝદાની ખુલ્લું પેદાયશોમા, આતપ સર્વેથી મહાન પેદાયશ છે, એમા કશો પણ શક નથી. પાક માજનીયસ્ની ધરમમા અહુરા મઝદાને જોવાની, તથા પિછાણવાની ઉત્તમ ખ્યાલત આપી છે, તે આ મહાન અને ખુલ્લું આતપ માહેથી મગશે. જ્યારે આ પુસ્તક પ્રચાર કરવાનો ઉમ્મ મને ધાર્યો આવ્યો છે, ત્યારે તેની રચના માટે, સંજ્ઞામાં જે ખુલ્લું નિશાણ માટે આપણા આપદાદાઓએ યાદી જાગવી હતી, જે આ આતપમાતરની હતી, તે માટે છે ત્વારિખલખતારાઓ સાથે, આ કલમને તકરાર નથી, કારણકે તે માટે અભિયાસ નથી, પણ ત્યાં માને સંજ્ઞામા આતપ પરચાવવામાં આવ્યો હતો, તેટલાજ માટે ત્યાંની ખુબી ગાવા, અને હાલના દીનદાર પારસી જરથોસ્તીઓના ધર્મ એનથી ઝઘરતા છગર માટે તે યાદી જાગવવા કીજેજ, આ ચોપડીમાં આરંભ કરવા માંડ્યો, જે પાક પરવરે પાર પાડ્યો છે, અને પારસી, ધરમ એન માટે તજપટ્ટી મહારી પારસી કોમ સનમુખ માન સાથે ધર્યો છે.

સંજ્ઞામા બનેલી ગિનાનો, જે ઝલકતો બાજ તે વખતની પારસી ટોળીએ બજવ્યો હતો, તેનો ટુંક ચિતાર મોનાન્તમાં મઢ્યો છે તથા, સંગીતમાં સજ કર્યો છે. જે માટે તેનું નોટેશન પણ આપવામાં આવ્યું છે. તે વખતના પારસી જરથોસ્તીઓએ પોતાનું શુરાતણ દેખાડી આપ્યું હતું, તેની કીર્તિ કેવી રીતે જણાઈ હતી, જે માટે આજે આપણા હાલના સઘળા જરથોસ્તીઓ મગરૂરી લઈ શક્યે, તેનું વર્ણન હયાં સમાવ્યું છે. મોટી મગરૂખી તો એ લેવાઈ શકાય, કે આતપને અચાવવા, પોતાનો જ્ઞાનમાલ બિશાદમા ન ધર્યો, બચ્ચા બાલાનો ખ્યાલ આતપ જાગવવા કીજે કમતર ગણ્યો. તે ઝળકાત નુરને માટે હજારો હાદેસા અને દહદેસરી ખમી સરપર કળે. બેચ્ચા. આજે પણ તેજ ખુલ્લું આતપ માટેની જરથોસ્તી જ્ઞાનકેશાની ચાલુજ છે અને રહેશે તોપણ લખાવાને હોશ થાય છે, કે જે હાડમારી અને કોમમા ગરીબાઈ બરખાં થઈ છે, તેનું સુખ જામેદવા ખુદ આતપ તરફ વધારે બકિતઆવ જોઈએ, આતપ માટે પરસતીશ, તેની જલવણીની વધુ ખંત અને રંજ જોઈએ. બમદાદને વખતે તે પવિત્ર આતપને રોશન કરી, ધુંપદાનપર વધુ જોશ હોશથી લાવજો. વળી જ્યારે કેટલાકો જરના જોશથી, ગમે એટલા પૈસાનું સુખડ બાળી એનમા વધારો દેખાડે છે, ત્યારે તેજ એન વાળાઓ, માહેલાં કેટલાકો

પોતાનું કામ આથીજ પુર થયલું સમજે છે, પણ મનુષ્ય અવતારમાં જીવ, તે પણ એક બુદ્ધ અને જોશાવંત આત્મ છે, તો તેણે આત્મ ધરાવવા ગરીબ જરથોસ્તી કેવી મહોતાજમાં, કેવી દલડસરીમાં પોતાના જોશ, યાને આત્મિક આત્મને કેવી વેદના છતાં પણ પાલે છે. હમદીન બાઇઓ, બહેનો, તમે તમારા ગરીબ બાઈ બધીની પડખે આવો, અજ્ઞાન બાઈબધીને જ્ઞાન આપવા મદદે ધાવો, મદદે ધાવો તે એમ દેખાડીને કે તે ગરીબોને તમે ખરેખર પુનઃદાન કરવા જાવો છો, ના તેમની પડખે, એવી રીતે જાવો કે તેઓ તમારા ખરા, બાઈબધી છે, અને તેઓની દલદેસરી ટાળીને, તેઓના જીવનમાં, તેઓની તંગીદુર કરી, હોશાવંત રસનો વધારો કરો, કે જેથી તેઓના બહાલા જીવનને આત્મ પવરતો રહે, તેથી તમારા આત્મ બહેરામ સાહેબનો બુદ્ધ આત્મ પણ ખુબીમાં ખુશાલ રહે.

તમે માંથી ચઢાવો, ગમે એટલી ચઢાવો, તમે બાજુતર કરો યા કરાવો, ગમે એટલું કરાવો, પણ યાદ રાખજો ત્રિય દીનદારો કે તમારા ગરીબ જરથોસ્તી પારસી બાઈબધીની પડખે જવાનું દુર રાખો, તો તમારી સઘળી ભક્તિ તેની પુરી શક્તિ મેલવવા અશક્ત રહેશે. આત્મની મહાનતામાં વધારો કરવાનો સુખ હેતુ તે છે કે, તમારા દિનદાર ગરીબોની હાજરો ટાળવામાં પ્રથમ કામે લાગશો. ગમે એટલું બાજુતર રહ છે, ક્યારે કે જ્યારે એક અવલો બોલ પણ કોઈની પીઠ ઉપર બોલ્યા હોય ! હા, ખેડતો થતો હશે પણ કોઈ લાવવો નહિ, કોઈ કોઈથી મટાડી શકારો નહિ. કોઈ પ્યારથી હઠાવી શકાય એમ છે. ગમે એવું તેજ હોય ગમે એવી ચાલાકી હોય, પણ સંજોગ કોઈના સારા ન હોય તેથી વધુ ચાલાકી કદાપી ન વખણાય પણ જો તક મળે તો સારા માણસથી તેવા જીવોને હોશ આપ ! અને નહીં કે તું જ સર્વોત્તમ છે, એમ બોલોશ ના કર બુદ્ધ આત્મ ઉપર સુખડ અને ખુશબો બાળવી એનો લક્ષણરૂપ નિશાણ એજ કહેવાય, કે ગરીબ બાઈબધીને સુખ સગવડ આપી, તેમના જીવનને રાહનો જોશ આપવાની ત્હારી ફોફોરા, બારે માંથી ચઢાવવા જેવીજ અમર કરતાં અટકશે નહીં, તે તું કર કયામત સુખ ત્હાર છે, આત્મ ત્હારો પાસબાન થશે અને મિનોઇમાં, ત્હારી મદાર થશે. તું આત્મને ફક્ત સંધળું કરે, એને તેથી તું એમ માને, કે બીજા હજારો ફરજ કરતા બુદ્ધો, તેથી તેમ કરવામાં તને મારી છે, અને આચંદે સુખ છે, એમ સમજી અત્યાર સુધી ફોફટમાં મનમાં મલકાયો હોય તો, તે મળકાટ, તારા ચાલા છે, તેની અસરમાં ત્હારા વિચારો નકામા અને કાળા છે.

જીવનમાંથી કપટ, કિનો દિર્ઘે બહેખાઈ દુર કર અને પછી આત્મની પરસ તીશ કર, તને ખરો મહાન સુખનો સાથ મળશે, જેમાં તું શાન્તિ જ્ઞાની રહાપણ અને મનસુખાકારી મેલવશે. આત્મ હોશ તેમાં કહેવાય, કે તું ખાચે નહીં અને બીજાને ખવાડે, આત્મને જેન કહેવાય, કે બીજાને બુદ્ધ લાચે તેવું બોલતા, તું બીજાને અટકાવે. આત્મ તરફની ત્હારી ભક્તિ ત્યારે ફેડી કહેવાય, કે નાતવાનને કુવત આપવાની તક હાથ ધરે, અજ્ઞાનતાને જ્ઞાન આપવાના માર્ગો દેખાડે, ગરીબને છુટનારાઓને બાંધે બાંધ પહોંચી વળે તેજ આત્મની બુદ્ધીમાં દિનની કામની બહેતરીનો હાથ, પુરો કરશે, એમ સત્ય માનજો

ન્યારે આ લખાણું છે, તે આગમજ કંઈકો ગુજર પામ્યા છે, કંઈકો ચાલુ ગુજરતા રહે છે, અને હવે પછી કંઈક સાથે મહને ગુજરવાનું છે, પણ ગુજરવાની પાછળ જે પમડાત મેંડી જવાનો છે. તે ખીજના જનને સુખ કયું છે, તેથી પગરતી ખુશાલી, તેજ ત્હારો પમડાતો આતપ ત્હારા બિનોઈ માર્ગ ઉપર ત્હારી આગમજ ત્હારી ભક્તી ખુરેદ માટે આવકાર આપવા પ્રથમ ઉભાજ નાણુ ! મરણ કે તું એ જેમ ખુલદ આતપ ઉપર ખુશામો બાકી છે, તેમ પગરતાં જળતાં છગર યાને જન યાને આ આત્મિક આતપ ને તે દુખથી ટાળી દેવાનું જ્ઞાન રાખ્યું છે. અરનીમેસ્ત અમસાસપદ એથી જરૂર ખુશાલ થાય, કારણકે બિનોઈ જ્ઞાનથી પાછા ફરતા, માર્ગમા અહરદી ખેહસ્ત અમસાસપદ પાક સિપતામાં જરથુસ્તને કહ્યું હતું, કે આતપને જળવળે આ બાબદ રહેખરે રૌશનીમાં યાને રર મે વધુ ખુલાશથી સમજવી છે. આતપને યાને આત્મિક આતપને યાને ગરીબનો મદદગાર થવાનો ખ્યાલ ત્રીજ તબક્કે રહેલાજ મનુષ્યને આવશે યાને જે મનુષ્ય સ્વાર્થી હોય, તે આતપને પોતાનીજ મતલમે માને, પોતાનું સાડ થવાજ ક્રિયાનો માર્ગ નાણે. ખીજે તબક્કે રહેલો ઇનશાન એક પગલુ આગળ વધી ધડીબર મદદ કરશે ધડીબર ન કરશે, ન્યારે આત્મિક હોશથી ભરેલો જીવ હંમેશ આતપને પગરતો રાખવાજ તૈયાર રહે છે-પારકાનું ભણજ કરવા સદા મથન કરતો રહેશે.

આતપ તરફની શ્રેષ્ઠ ભકિત, અને તે સાથે હમરીનો તરફ અતિ પ્રેમભાવ ધરાવતી શક્તિ ત્હારા character. યાને ચાતુર્ય રચાપના કરશે. એવી પ્રતિષ્ઠા જ્યારે પારશી કામમાં ચાલુ થશે કે હમરીનો તરફ એક એકને ઉચ્ચ યાને જેવા ઉમેદ રહેશે. જ્યાં સુધી આખા યંત્રનો કોઈપણ ભાગ ખિગડેલો છે, ત્યાં સુધી યંત્રની સલા મતી નથી. ગમે તેવું કામમા ધનાદય હોય તે સાથે કમનસિખ ભાગ પણ ન હોવો જોઈએ ! દરેકને માન પુરવંક વધવાની હોશ હોય છે, પણ તે હોંશ હવામાં પળતી નથી, સાધણની જરૂર હોય છે. આજે પરિસાના જેરે, જ્ઞાની જ્ઞાનીઓને દબરાવવા માંગે છે, પણ ગરીબ જ્ઞાનીઓ આત્મિક હોશની તલબમાંજ રહેલા હોવાથી ખેદેહેસ્ત આગળજ વધશે.

મહારી અદના કલમનુ આ બારમુ પુસ્તક છે. અને હરેક પુસ્તક વેળા મહારા મિત્રોથી મહેસા સુધારા ઉપર ધ્યાન આપી આગળ વધવાજ વિચાર રાખ્યો છે. આ પુસ્તક પ્રચાર કરાવવાની મહારી ઉમેદમાં તે પાક આતપની યાદી આપી જ્ઞેશમાં વધારો જોવાનો ઉમંગ આદર રાખ્યો છે, તથા તે પરિત્ર આતપની સિદ્ધતામાં આ સાધનું સંગીત, આત્મિક આસના આતપમાં કોઈ વધારોજ કરશે.

મીઝાદી—મહારા અહુરાની યાદી—એ તર્જ.

ધર ક્રીતી ખરે—(ભાઈ), એ આસની

એ આસની—એ સાંસની—પર

ઉભો નમને ભકિત કરે—ખરી ખુલદી—શક્તિ ભરે

ખુરેદ ખરી આતપ પાસની—ધર—

જેની રજાલે કેવી મલાલો—ભર્યો આનંદ રંગ રૂપાલો—ખુરેદ ખરી

પુંજન કરેશો, શું એકબાલ છે—હૈયાનો હરખ ખરે ખુશહાલ છે=ખુરેહ
 જેની રજાલો રે, ખરેજ લાલ છે—ખરે મહુજખી બિનો દલાલ છે=ખુરેહ
 જેની ખુલ્લી આસ ચોપાસ છે—અહુરાની તેમાં આસ અને સાંસ છે=ખુરેહ

મોહન મહાલને પ્રગટ થવાની ખીના હજી પ્રચાર થાય છે, તેટલા આ પુસ્તક
 બહાર પાડવા, પાક અહુરાએ મને ઉમંગ આપ્યો છે, તે પણ પવિત્ર આત્મની મહારી
 ઉપરની બરકતને આધારેજ માનું છે. ખુદ આત્મ માટેજ થોડા વધુ માસમા Fire!
 my Life નું નામનું લખાયલું પુસ્તક બહાર પાડવાનો હોશ છે. ફરી એકવાર,
 મહારા કદરસનાંસ વાંચનારનો હજારો દુવાથી ઉદગાર કાઢી આભાર માન્ય
 કરું છું—પાક અહુરા સર્વેને સુખી રાખો. ખિટનની જયનો ઝુન્ડો ઝળકતો ઉડતો રહે
 અને પારસી માત્રદીયરની જરથોસ્તી કોમ ઉપર સદા તે કાયમ દાયમ રહી ધમકાી
 ધબ્બમાં ધપકતો રહે! એજ આમીન.

આ “ સંજ્ઞાસુની સરજત ” અઠવાડિક “ કયસરે-હિન્દ ”માં કાંઈક વધારા અને
 નોટેશન રહીત છપાઈ ગઈ છે. હવે ‘પંખીનું’ જે પુસ્તક છપાશે, તે,

“આત્મિક આસ” તથા “સ્વપ્નાની મુંદરી.”

બહાર પડશે, તેટલાં સર્વેનાં આભાર, તે પાક દાદાર સામે માનું છું—એજ

તાબેદાર કર્તા ‘હરમીસ.’

“સંજાણુની સરજત.”

પ્રથમ બોલ.

પ્રિય દીનદારો! પ્રિય માજદીયસ્તી મહજમના મહત્વમાં મસ્ત થયેલાં માજદીયસ્તી હમદીનો, આજે તે વખત છે, કે જે વખતે આપણી “દિન”ના ન્યાગાનોની ખુશી ગાવી. આજે તે વખત છે, કે, દીનને સાચવનારા મહાબળ રક્ષકોની યાદી ગાવી. આજે તે વખત છે, કે જેઓ ધર્મના સુકાનને, અનેક કષ્ટ, અનેક વેદના અને અનેક હાદેસાઓ ખમીને ઉસ્તવાર મેલી ગયા, તેઓની કીર્તિ ગાવી, તેઓના નામની હિતથી બકિત ધરવી, આજે તે વખત છે કે, તેઓથી પોતાની પાછળ મેલી જવામાં આવેલી, ધર્મની મોતેજરીની દોરીને, મક્કમ ધરી રાખી, આપણી પાછળ આવતાં, આપણા દિનદાર પારસી માજદીયસ્તી ટોળીના બચ્ચાંઓ માટે સાચવવી! એવી પુરાણી ચીજો, બાબદોની અકસર કરી, યાદી રાખવી, એ આપણા ચાહું જમાનાના દિનદારોની ફરજ છે. જ્યારે ખંડીયરો, જુના દસ્તાવેજો, દરેક બાબદના જુની વસ્તુના સંગ્રહ કરવા, ઘણાક મથ્યા છે, ત્યારે આપણા જેવી, હુમરની હરોલમાં, ધીરજના ધોધમાં, સખાવતની સેવામાં, મયા દયા દેખાડવાની મોજમાં, રહેલી પારસી કોમ, શા માટે કોમના કાંકાને, દીનના હુંગરને, યકીનના અએવાનને, ટકાવી રાખવા, પાછળ રહે? તેવી અનેક જાતની સેવાઓમાં, એક સેવા, નહી, તેથી પણ આળા આપણી ગરજ, નહી, તેથી પણ વધુ, આપણી ફરજ છે, કે સંજાણુમાં થઈ રહેલા બનાવો યાદગાર આકારમાં, યાદગાર શબ્દોમાં, યાદગાર જોશ અને જગ્યાનીમાં સંગ્રહ કરવા જેઓ તે માટેની નામનાને ચાહુ રાખવાની જહેમત, અને ખત રાખશે, તે માટે, તે યાદી, વારસામાં આપી જનારાં આપણા બાપદાદાઓના રહ, બહેસ્તમાં ખુલ્લું બાંધશે-અને બદલામાં આપણી પેઢીના બચ્ચાંઓ પણ, આપણને તેવીજ દુવા આહશે. કે “ધર્મને ધીકાવવા ધર્મીઓની ધમ્મ” પારસી માજદીયસ્તી કોમમાં ફિટી કરવા પણ વીરો હતા. તેવી એક યાદીની સીકત રૂપી સેકાયત, મહારી હમદીન કોમની સેવામાં ધરતાં, સઘળી બલી દુવા અને નમન સાથ, પાક અહુરાથી ફતેહ ચાહુ છું, અને તે પાક અહુરા આ અહના કલમને સફેદ સફાઓના શેર પર, સરસ લખવા સહાયતા દે, એ આશ્રિય ચાહુછું.

દુન્યાના દરેકે દરેક ભાગના ખુણે ખુણાના, ઓ રક્ષક પિતા અહુરમઝદ તું સિવાય સઘળું ખાક છે, ત્હારી હાજરી રજેરજમાં પ્રસરી રહી છે—પુરશેદ ઇઝદ, નદી, અને નાળાં, પાહાડો અને ઝાડો—પાણી અને અગ્નિ, વાયુ અને પ્રાણ આપી, અમોને અનહદ સુખમાં સાચવ્યા છે—ત્હારીજ બક્ષેસથી દમમાં દમ લઈ શક્યે છીયે. ત્હારીજ બક્ષેસથી, અમે, તેમજ સઘળાં જીવ અને જતો, મતો યોગી અને ભોગીઓ, રાજ, અને રંકરાય, દુકંમા સઘળાં એતિ હળી મળી રહી છે. તું અમોને સહાય થા! જેવી રીતે અમારા ન્યાયાનો, ધર્મ માટે કષ્ટ ખમી. સુખ માની ગયા, તેવીજ રીતે, અમોને પણ શુર આપ! શુર આપ ઓ પિતા અહુરા કે “અમારી નબળી સબળી થાય! સુખ આપ ઓ પિતા કે અમારી આળશ નાકળી હંચ દિમ્મતની દિમ્મતનો કસ અમારા તનમાં વધે? સુખ આપ ઓ અહુરા કે અમારા વડીલોની કીર્તિનો ઝુન્ડો, પાછો અને પાછો ધ્રિટિષ ન્યાય અને ઇનસાફની હદમાં, સચ્ચાઈથી, ઇમાનથી, ધર્મ ઝેનથી, હળાવતો ધરીયે? શુર આપો ઓ આપ! કે ત્હારા નિમાયલા મ્હા શુર સ્પીતામાં જરથુસ્ત્રને, અમારી રજેરજમાં, જોશથી વ્યાપતો સાંભળ્યે! સુખ આપ ઓ પિતા અહુરા કે” અમે સંપ અને સલાહથી નિમંજ બૌજ અને મયા સાચ માનથી, અમારો કામ માટે દાઝ ધરીયે!—અને તેમ કરતાં. સંજળુ—કે જ્યાં સચ્ચાઈથી નિભાવેલા ધમના ધામના શિખરને અમે સર્વ જરથોસ્તીઓ, ઉમેક્ષો જોઈએ. કે જ્યાં એકવાર ” બુલંદ બળનો, આતપ બળતો હતો કે જ્યાં, જરથોસ્તી ટોલાના, ઇરાનથી ચાલી આવેલા પારસી ખચ્યાઓ, ખડે પડે તે, બુલંદ ધર્મના બુલંદ આતપની પરસતેશ કરી અહુરાની દાદ ચાહતા હતા. ગાવો, ઓ ખીરાડરો, તે કીર્તિને કે તેજસ્વી પુરશેદ ઇઝદના, કિરણો, તે વખતના પારસી વડવાઓના માથેના મુંઘટ પર પ્રકાશતા હતાં, તેમ પ્રકાશિત થાય! સંજળુની યાદને સજીવણ કરવા હઝારો જહેમત ખીસાદમાં નહીં ધરતી! હઝારો લીટીના લખાણો બસ થાય એમ ન કહેવું જોઈએ. તેજ “સંજળુની” હસ્તી આજ સુધી છે, અને જુગ જુગ રહે! તેનો કિસ્સો કરવામાં આ અદના કલમ, પોતાની શક્તિનો અદના ફાળો, આપી, સર્વ માટે ધરે છે, ખોલે છે, અને ગાએ છે.

પ્રથમ પ્રસતાર—માટે બંદગી. શુધ્ધ કલ્યાણ—પદ ત્રીતાલ.

ચિત્ત રોકો, “અહુરા” બાને—

તેને નામે, તેને કામે, તેને કામે આજ, ગાવો

તેનો નાઝ—(થાય) તેનો વાજ—(લેવો) તેનો સાજ સુખ કાજ==

મૈજ માનો અહુરા માહે તેથી માય—સુખો પાય—દુખો જાય હાલ.
 માય શુદ્ધી ચાલ—(માય) રૂડી હાલ (પાય) માલમલાલ નેકસાલ=
 સૈ, દીને વકીન બરશો ! તેમાં હરશો—તેમાં ફરશો—તેમાં તરશોરે !
 જાય દુખનો ભાર—રહે સુખનો સાર—ધર ધરમા—વારવાર=
 “વંશ વેલા”ની કીર્તિ ગાવો—પાદી ધરવા સૌ સૌ ધાવો,
 હિતે પ્રિતે સેવા ગાવો—“યંજદા” કરશે પાર=ચિત્ત.

ચિત્ત રો x કો x અ હુ રા x બા x ને x x x x x
 પ x ગ x પ x ગ પ ધ x પ ધ સા x x x x x
 તે x ને x ના x મે x તે x ને x કા x મે x
 સા ર રે x સા ધ પ x પ ધ ધ x પ ગ અ x
 તે x ને x હા x મે x આ x x x x જ ગા વ
 ગ પ પ x ગ રે સા x રે x x x ર x સા સા
 તે x નો x ના x x જ તે x નો x વા x x જ
 ગ x ગ રે સા x x સા પ x પ ગ ગ x x x
 તે x નો x સા જ સુ ખ કા x x x x જ ચીત્ત
 ધ x ધ પ ગ x રે ગ સા x x x સા x પ x

અંતરો.

વં x શ વે લા x ની x કી x તિ x ગા x વો x
 ગ x ગ ગ પ x ધ પ સા x સા x સા x સા x
 યા x દી x ધ ર વા x સૌ x સૌ x ધા x વો x
 ધ x ધ x સા સા ર x સા x સા ની ધ x પ x
 હી x તે x પ્રિ x તે x સે x વા x ગા x વો x
 સા x ર x ગ x પ x ગ x ગ ર સા x સા x
 ય જ દાં x ક ર શે x પા x x x x ર ચી ત
 સા સા સા x સા સા સા ની ધ x x x ધ x પ x

(કતાની નોંધ—૧ [“કિરસે સંજાણુ” નામની ચોપડી જે બાઇજી હોરાંજ તે. અંકલેસરીયાએ પ્રગટ કરી છે, તે ઉપરથી, ઉપજની આ અહેવાલ આપવા અરજ સાથે રજ લઉ છું] આ અહેવાલ લખતી વખતે. કતાં ચાહે છે કે, તેમને કોઇપણ તકરારી બાબદમાં પડવું નથી. એની ત્વારીખ બાબદ જેખી કોઇ વિરૂધ્તા ધરાવતું હોય, તેમાં એક ચા બીજી પક્ષ માટે, માનજ રહેશે—પણ જેખી હોંશથી લખવા ધાર્યું છે, તે એજ ઇચ્છામાં સમાય છે, કે “સંજાણુમાં પણ પારસી, ધાર્મિક જીરસો ધરાવતાં દીનદાર પારસીઓની સરજત હતી. ત્યાં એકવાર, વડવાઓ હતાં, તેઓએ ત્યાં પણ ધર્મ ખાતેર જહેમત અને ઝંઝાલી ભોગવી, આતપ પવિત્ર જીલદ આતપને બળતો રાખ્યો હતો, તેજ સમય માટે, એક સાદી એખારત બળજવાની હોંશ ખાતેર, આ કામ આરંભ્યું છે—અલ્યાસીઓ વચ્ચે હુમેશ તકરાર તો ચાલવાનીજ અને ચાલશે, પણ તેઓ વચ્ચે, ચાલતી તકરારમાં તકરારી ગહવેરો, કેટલીવાર નીચે ગળડી પડે છે, તેટલાંજ ઉંચકી લઇ. આ અદના કલમ, અહન કરે છે, અને શાન્તિ એટલીજ માને છે, કે “સંજાણુમાં પણ કોઈ સરજત હતી, જે સાથે પારસી જરથોસ્તીઓને લાગે છે, અને તેટલાંજ માટે, કોઈ સેવા કરવી એમ બાન થવું જોઇએ !)

દીનને લખતી દરેક બલી યાદી સાચવવાની જરૂર, અને તે ઉપર સિદ્ધ વફાદારીથી દ્રષ્ટિ રાખવાની દાઝ, એ ખરેખર અગત્યની વાત છે. તે માટે, આપણે જે રાખદો સંગીતમાં સાચવશું.

“દીન માટે દીનદારોની દાઝ.” ભિમપલાસ. તાલ ત્રીતાલ.

ઓ દીનદારો—ઉમંગ લાવો—ઉમંગ સાથે—દીન ચાહવો==ઓ

“સંજાણુ” ની સરજત બણો—! સરજત બણી સેવા ગાવો==ઓ

હસ્તી ત્યાં, કા રે આવી ! બણી ગાવો—તેના બાવો==ઓ

વડીલો, ત્યાં વર્યાં કાંય ? તે બણીને હર્ષિત ચાવો==ઓ

ઓ x દી ન દા x રો x ઉ x મં ગ લા x વો x

ની ની સા મં મં x મં ગં ગ મં પ મં ગં રે સા x

ઉ x ગં ગ સા x થે x દી x x ન ચા હ વો x

ની x સા મં ગં રે સા x ગં મં પ મં ગ રે સા x

અંતરો.

સં x જા x જુ x ની x સ ર જ ત જા x જો x

પ x પ x મં પ ગં મં પ પ ની ની સા x સા x

સ ર જ ત ઝ x હી x સે x વા x ગા x વો x
પ ની સા ગં ર x સા ની ધ પ પ મં ગં રે સા x

(સમજ-નોંધ-૨ સંજ્ઞામાં પારસી ટોલો શા માટે આવ્યો, વસ્યો, અને રહ્યો, તે જાણવાથી, તેની કીર્તિ તપાસવાથી, આપણને, પણ દિલમાં ખુસી હપજવી નોંધએ, કે ત્યાં આપણા ખ્યારા બાપ દાદાઓ, વસ્યા હતા. અને મુસતકીમપણે, માજ્હીયસ્ની દીનના આત્મને બળતો રાખ્યો હતો.)

(એક નેક અથો નરથી મેજવેલું સંજ્ઞાનુ, દાસતાન તથા ઇરાનની યાદી મેજવનાર—બહમન ખોરશેદ સંજ્ઞા.)

“મોનાજત—”

હતો એક મર્દ—ત્યાં નેકીએ પુર—હતી નેક અખ્તી, હતું નેક નુર. અવસ્થાજ વાણીઓ મુખ બરે—ધર્મ કલામો, તે સૌને ધરે. ચુસ્ત તે હતો ખુદ દીનપર તમામ—ધરમનેજ સાચવવો. એ તેનું કામ. નસીહત બીન સ્વાર્થે તે ધરે—સલાહ બી દેવા ક્યાં ક્યાં ફરે. તે સત મુખે કીધું ખ્યાન—“કીસ્સે—એ—સંજ્ઞા—” તેનુંજ નામ—૧૦ પામ્યો ખરે રે—કિસ્સો તમામ—(બહુસ્તેજ ખુશનુદ રહેજો તે નામ.) ચુસતારપના વખતની યાદ કહ—બની છે, બનીનેજ આગળ ગઈ. દીનને જરાયુસ્ત્રા લાવ્યો તે વખત—કહયુ કે “આવે કદિ બદખખ્ત.” તેમજ, થયો ને ગયો રે સીતમ—દીન પર આવ્યો સીતમ સાથ ગમ. પેદા સીકનદર થયો તો ખરે—“ઇરાનીઓ” તે હુકમે મરે—૨૦ કતલ ત્યાં ચાલી રહી, રાત દીન—અરબાદ કીધી રે, “ઇરાની દીન.” કાપી નખાવ્યા—હઝારો હઝાર—કેવાં “લલી દીનના નર નાર!” દીન સાથ ધર્મ કીતામો બળી—“બળી ગઈ છે રે ગુણવંત કળી.” બળી ખાખ થઈ, રે ભારી નિશાણુ—“ધરમનું હતું ત્યાં નુર આલીશાન.” રવડે રે બાળક, પિતા, દેશ દેશ—કીધો ધરમને બચાવવાજ પેશ—૩૦ “માતાઓ” લોહીથી ખરડાઈ ધસે—રખે તે “ધરમ બાળ” નાખુદ થશે. “બાળક સમા, ધર્મ હું ધરી”—બચાવી લીધો કરારી ધરી. (બચાવો તમે ઓ અરે દીનદાર—રાહબર હતો, તેનો જરથુસ્ત્ર યાર!)

(નોંધ-૩-શીકનદરના દૈશથી, ત્યારે ઇશન વતનનો નાશ થવા માંડ્યો, ધરે ધરે, જરથોસ્તી જીંદગીને મારી નાખવામાં આવી, ત્યારે નર અને નારીઓ તરેહવાર રંજ, હાદેસા, અને વિપત ખમીને, ક્યાં ક્યાં જઈ, પાહાડ અને છુપી જગ્યામાં આસરે લેવા લાગ્યાં. ધર્મ અને ધર્મને, પોતાના બહાં બચ્યાંઓ કરતાં વધુ અને વધુ ભેરો, હેડે ધરી, તેને બચાવવાજ, પોતાના જીવને બચાવવા ચત્ત કીધો. દુન્યાના તખ્તા પર આદમી જનમ્યુ, તે તો નાશ પામવાનું છે, પણ જે અખંડ પ્રિતે જળવવાનું છે, તે ધર્મ અને ધર્મની સાંકળ છે. ધર્મનું ભેમ ભેમ જીનું, તેમ તેની ખુખીઓ દીન પર દીન વધે અને સદીએ, પ્રગટ થઈ પ્રકાશ થઈ પ્રકાશ થતી જાય છે, આજે હાલના જમાનામાં રસાયનની, શોધખોળથી જે અજવાળું પડ્યું જાય છે, તેની મહત્વની શીલસુરીમાં, જરથોસ્તી ધર્મની સાદાઈમાં, કેવી ઉચી શ્રેષ્ઠાઈ સમાયલી છે, તે પ્રકાશ દેતી ખુખી સર્વને રોશન છે, એટલીજ ખુખીમાં સઘળી ખુખી સમાઈ જાય છે, જેઓ પોતાની સામે આવતી ચીજો અને બાબદમાં કાંઈ ખુખી જેવું ભેતા નથી, તે માટે, તેઓને ઘું કહેવું એ આ કલમ જાણતી નથી, પણ નીચલી કાંઈ બીટીઓથી સ્મરન થશે.

માંડ-ઝખતાલ.

શંકા “કાળે” સજેલી—સુજે ન શ્રષ્ટિ તુને રસિલી=
દિપતી ખુખીપે-દરબાર કરતાં-રાખે આંખ વિંચેલી=સુજે
રતી રંજમાં સ્મરન જડશે-કંકરે કીર્તિ દબેલી=સુજે
જુડી બાને-ભુલતો ફરશે-ખુદિધ રાખે છુપેલી=સુજે
સાગરનો ના અમલ ફરશે-રોહ જોઈ જાતી ધુનેલી=સુજે

શં ×	કા × ×	કા ×	જે × સ	જે ×	લી × ×	સુ ×	જે × ન
ર મં	મં × ×	પ ×	ધ × પ	સા ×	સા × ×	ધ ×	મં × પ
સૃ ×	ષ્ટિ × ×	તું ×	ને × ર	સિ ×	લી × ×	× ×	× × ×
ધ ×	પ × મં	ગ ×	ર × સા	ગ ર	સા × ×	સા ×	સા × ×
દિ ×	તી × ×	ખુ ×	ખી × એ	હ ર	ખા × ર	ક ર	તાં × ×
ધ પ	સા × ×	સા ×	સા × સા	ર ર	ર × સા	ર ર	સા × ×
રા ×	ખે × ×	આં ×	ખો × વિં	એ ×	લી × ×	સુ ×	જે × ન
ધ ×	ધ × ધ	ધ ×	ધ × પ	ધ સા	સા × ×	ધ ×	મં × પ

(નોંધ-૪-“શંકા” જગતમાં જન્મથીજ છે, જ્યાં સુધી સરજતમાં શંકા છે ત્યાં સુધી પાસે પડેલી વસ્તુમાં, કાંઈ માલ છે, એમ તે મન માનવાનું નથી. તરેહવાર ખુશીઓ, જગતપર બિચારી છે, તે જોઈ આનંદ ન થાય, તો, તે ‘મને’ પોતાની સિતરની આંખો બંધ રાખી છે, ત્યારે વસ્તુઓનો, ખુશીઓથી ઉપજતો આનંદ તેને કેમ મળી શકે ? રજકણમાં શોધખોળ કરશો, તો અમુક્ય ખજાના જેવો ઉપદેશ મેળવશો, અને નહીં તો, તે નકામુંજ લાગશે. વહેતા પાણીમાં, જ્યારે મધુરા અવાજે નિકળતાં કેટલાંક માનશે, પાહાડોમાં, આલીશાન નિશાણ પિછાણશે, ત્યારે બીજાઓ. તે માંહેથી ધુળ જેવું મૂળ પણ નથીજ માનવાના-કારણ કે કવચી જ્યાં સુધી બિચીને આગળ વધતી નથી, ત્યાં સુધી ઉરવાન પણ મંદ રહેશે.)—પણ, દુશ્મનથી ડરી ન-જતાં શુરવીર બહાદુરોએ, પોતાના લોહીના છેલ્લાં દીપાં સુધી, લડીને દુશ્મનને અજબ સ્વાદ અપાડ્યો હતો, પણ ગમે એવું બળ હોય, પણ તે સામે જ્યારે એકથી દસ કરતાં વધુ આવે, તો બળમાં કળ રહે નહીં, તેમ ઘણાકે બરબાદ થઈ ગયા, (એવા હજારો નર અને નારીઓ; કે જેઓએ બાપ દાદાથી મળેલો ધર્મ સાચવવા જીવ, જીવનગારો આપ્યો, તેઓના રૂદ્ધ પર હઝરો હઝરો દુવો અને આક્રીન હોજો અને સ્વર્ગમાં શાદમાન રહેજો !)

ગરબી ત્રીતાલ.

આજ કહાણી કહુ સંજ્ઞાણીની—કુલ પારસીઓના ભાગ્યની

ત્યાં હાણી વિપત જોઈ ઘણી,

ત્યાં ખમ્યાં કેવાં દુખ ભાર—ત્યાં, થયા નર ને નારો કાર

માર્યા, મરતાં શત્રુ માર—‘કાળે’ કર્યા બહુ લાચાર=

ત્યાં લડ્યા વીર પારસી બળવાન

ઇરાન રગતુ રાખી માન—હવું ‘દીનતુ હૈડે ધ્યાન

ડગ્યા નહિ પળ જરી—પણ હૈડે હિમ્મત પુર ભરી

શસ્ત્ર લીધા લાથ ધરી—ધર્યાં રતમાં મુંખ કરી,

લડ્યાં શત્રુ બાથો બાથ—હિમ્મતને દિલવાળી ગાંઠ

ધર્યાં અંગ પર બિડી દાંત—

પણ ‘કાળે’ દીધું જીવું દામ—ઘટયું સંખ્યાનુખી દામ

ખખત, સાથે અન્યું સ્યામ—કાંતિએ સાચવ્યું નામ ?=

રે x
સા ની

કહા x શિ ક	હુ x સં x	જા x x હ	ની x રે x
સા x મં ગં	ગં x ગં x	ર સા ર ની	સા x સા ની
			કે લ
			સા ની
પા x ર સી	ઓ x ના x	ભા x x ગ	ની x ત્યાં x
સા ગં x ગં	ગં x ગં ર	સા સા ર ની	સા x સા ની
હા x હી x	વિ x પ ત	જો x ઇ ધ	હી x ત્યા x
સા ગં ગં x	ગં મં ગં ર	સા x ર ની	સા x સા x
ખ મ્યા x x	કે x વા x	હુ x ખ ભા	x ર ત્યાં x
ર મં મં મં	મં x મં x	પ x પ પ	પ x પ x
થ x યા x	ન ર ને x	ના x રો x	હા x x ર
પ ધ ધ સો	સા x સા ની	ની x ની ધ	પ x x x
મા x યા x	મ ર તા x	શ x ત્રુ x	ભા x x ર
ની x ની x	ની ની ની x	ધ x ધ x	પ x x x
કા x જે x	ક યા x x	ખ હુ લા x	ચા ર રે x=
મં x મં ગ	ર સા ર ગ	ગ ર સા x	સા x

‘કાળ’ સદા કાળ એક સરખો રહ્યો નથી. આખરે સીકનદરનો પણ અંત આવ્યો. અને વીખેરાઈ ગયલી, જરથોસ્તી કળી-પાછી સાથે મળી. “અરદાએ વિરાઈ” સાથે, અરદેશર બામેગાન, અને શાપુર જેવા, ફરી, ફોલાદી તન અને મનનાં સરદારો જન્મ પામ્યા, અને દીનને સંજવન કરી, પોતાના બદનો પર અજાયબ કસ કરી દેખાડી, ધર્મ તરફની યકીનદારી સાબેત કરી, અને આખેર દીનને જાગૃત કરી, જે, યજ્ઞદેજરદની પાદશાહી સુધી કાયમ રહી અને હજી સુધી કાયમ છે, અને રહેશે—

(સોરઠ) ઝીંઝોદી—ત્રીતાલ.

પ્રકાશિત દીન રે જાગી—પ્રકાશિત—દીન ધરમની ઝેન મલી અરદાય વિરાઈથી= અરદેશર બામેગાન—સાથે મળે શાપુર, જાણ
જેમ ઉદયે, છળકે પ્રાણ દીન ધરમની અગનથી=

પ્ર
મં

કા x શિ ત	દી x x ન	રે x જા x	ગી x x પ્ર
ગ ર સા સા	ર ગ ર ગ	મં પ ધ મં	ગ ર x મં
કા x શિ ત	દી x ન ધ	ર મ ની x	ઝે x x ન
ગ ર સા સા	સા x ની ની	ની ની ની x	સા સા સા સા
આ x પી x	અ ર દા ય	વિ x રા x	દે x x પ્ર
સા x સા x	સા ર ર x	સા x સા x	સા ની ધ મં
અ ર દે x	સ x x ર	બા x બે x	ગા x x ન
મં મં મં x	પ પ ની ની	સા x સા સા	સા x સા સા
સા x થે x	મ x યે x	સા x પુ ર	જા જી તે x
સા ની ની ની	સા x સા સા	સા ર સા ની	ધ પ ધ મ
જો x મ ઉ	દ x યે x	છ જા કે x	પ્રા x x જી
ર ર મં મં	પ x પ x	ધ સા ધ x	પ x મં મં
દી x ન ધ	ર મ ની x	અ x ગ ન	થી x x પ્ર
ની x ની ની	સા સા સા સા	સા ર સા ની	ધ પ x મં

જગમાં ચઢતી અને પડતી સદા ચાલુ છે. તેમ તે “સુખનો મુર્ય,” ફાછો ઢંકાયો, અને નવેસરથી નવો માર પડ્યો—દુશ્મનનું પાશુ જોર વધ્યું, અને જરથોસ્તી ઝુન્ડા પર આહોજારી આવી પોહોંચી, આ વેળા એક દીનદાર દીનચુસ્ત, પણ નજીમ જાણનાર પરજગાર મરદથી સલાહ મળી, કે સિતારાની ચાલ એવી છે કે, આ ધરાન ભુમી પર વધુ વાર રહેવું સજ્જત નથી. ધરાનથી હવે દિંદ ભુમી ઉપર આપણી સરજત સર થવાનો વખત આવ્યો છે. (જ્યારે સરજતે, ધરાનથી હયાં એકલાવ્યા, તો, યાદ રાખજો બીરાડરો, નર અને નારીઓ, કે એવો પણ પાદશાહ આ ધરતિ, યાને ગેતિ ઉપર પેદા થશે, કે જે જ્ઞાની પાદશાહ, સધળી વહી ગયેલી તવારીખ વાંચી, લાયકને લાયક જગ્યાં આપવા પણ તૈયાર રહેશે. યાને તે વખતના પારસી બચ્ચાંઓ પોતાના આપિકા વતનમાં જવા બાગ્યશાળી નિવડશે. એમ પણ સરજત કાં ન કરે? કરશેજ! કરશેજ!)

“લલા પરજગાર દીનદાર નજીમીની સલાહ.”

જ્યારે પારકી દીનવાલાઓ, આપણા ઉપર આવી જતનો સીતમ

ગુજરે છે, ત્યારે વાજખી છે, કે ધરાન વ્હાલા વતનથી, ગમે એવી પણ નાખુશીએ આપણને ચાલી જવું સમજાર છે, આપણી જાંઘી છે, તો, આપણો ધર્મ સાચવશું. માટે દીનને સાચવવાજ, કોઈ ખીજા મુલકના પાદશાહ આગળ જઇશું, જ્યાં આપણો ધર્મ ને “જગનો એ મૂલ્ય ખજનો” આપણે મેળવ્યો છે, યા આપણને મળ્યો છે, તે પવિત્રાધથી સાચવીશું.

જેનપૂરી—તાલ ત્રીતાલ.

“સરજત” આગળ શીષ નમાવો ! પ્રેમી વતન છોડી જવો= અહુરાનો ને હુકમ, આ છે હાદિ જમ્ દીન બચાવો= કાણુ ભંગુર આ—ગતિ છે રે મુજ રાખી “કાળ” ટકાવો=

સ ર જ ત	આ × ગ ણ	શી × પ ન	મા × વો ×
રે મં પ સા	ધં નીં ધં પ	મં પ ધં પ	રે ગં રે સા
પ્રે × મી ×	વ × ત ન	છો × × ડી	જા × વો ×
સા ધં × ×	પ નીં ધં પ	મં પ ધં પ	રે ગં રે સા

અંતરે.

અ હુ રા ×	નો × ને ×	હુ × ક મ	આ × છે ×
મં × પ પ	ધં × સા સા	ર ગં ર સા	ની સા ધં પ
હીં × × ×	દે × જ મ્	દી × ન બ	ચા હ વો ×
પ ગં રે સા	ર સા ધં પ	મં પ ધં પ	રે ગં રે સા

(નોંધ—પન્થારે હાદેસા અને દુખ સામે આવે, તે વેળા, તેની સાથે, પણ એક દુરામન આવ્યો હોય, અને ઘણો બળવાન હોય, એમ સમજી સમયને સંભાળવો, એ ઘણુંજ અગત્યનું છે, એ આપણા “દાના પાની” ધરાનમાંથી જવાના છે, તો બહુ છે કે બાકી રહેલાં, માજદીયરનાન, પોતાનો જાન બચાવી, ખીજા દેશમાં “પોતાના ધર્મનો પવિત્ર અને બુલદં આત્મ પરચાવવા કોશિશ કરે !)

ઉપલી નસીહતથી તે પરજગાર મર્દના વિચાર પ્રમાણે વર્તિ સધળાં બાકી રહેલાં ત્યાંથી નિકળી ચાલ્યાં. ચાહવું કીરતારનું, કે, તેઓને દીવના બંદરની નિશાણ મળી. હયાં તેઓએ ઉતારો લીધો. પણ વસવાટ કરતાં માલુમ પડ્યું કે, ત્યાં તેમના ધર્મને, સારી રીતે પાળવા તક મળી શકે તેમ ન હતું. આખેર ત્યાંથી પણ ખીજા બાજુએ ઉઠાંગરી કરવા કસદ કર્યો. તેમ કરતાં, તેઓએ ગુજરાત તરફ પોતાના વહાણો હંકાર્યાં. પણ દરીયો અચાંત હોવાથી બારે તુફાણ નડ્યું. “પડતી પર, પાચ વહુ

દુખ ” એવો મામલો થઈ રહ્યો. કંઈક આફતો પડી, કંઈક જાનો ખરબાદ થયા, જે વેળા બચેલાઓએ, સાથે મલી પાક દાદાર અહુરામઝદાની બંદગી અને આબુજી કરી, બાકી રહેલાંઓના જાન બચી જાય, એવી પ્રાર્થના મારફતે અરજ મુઝરી. તેઓની ખરા મનની બંદગી ખરેખર ફળી, અને શાન્ત સિમા નજરે પડી. માલમ પડ્યું કે “ જાહેરાના ” નામના રાજાની બાથે ધરી હુંકલ તેઓ આવી પુગ્યા છે. શોધ ખોલ કરતાં—માલમ પડ્યું કે રાજા “ નેક, ભલો, અને માયાળુ હતો ”—ત્યાં તેઓ ગયા, અને ધર્મ માટે આસરો માગ્યો—તેઓના કંઈ અંગે પેશાની જોઈ, રાજાને દહેશત થઈ, કે રખે તેનું રાજ, આવા બળવાન-વીરલાઓથી જતું રહે, તેથી રાજાએ તેઓથી પાંચ શરત કીધી. પહેલી શરત એ, કે ધર્મ ક્રિયાનું બ્યાન કરો—બીજી શરત, તમારી ધરાની ભાષા છોડી દઈ, અમારી ભાષા શિખો. ત્રીજી કરાર, એ કે તમારી ઓરત લોકનો પહેરવેશ અમારા માફક રાખો. ચોથો કરાર એ કે હુથિઆર છોડી દેવાં, પાંચમો કરાર, એ છે જે, તમારી શહાદીની પવિત્ર ક્રિયા, રાત્રે કરવી.

ઉપલી હકીકત સાંભળી લીધી, અને વિચાર કરી, તે રાજાને જવાબ વાળ્યો.

“ જાહેરાણા આગળ યકીનનો એકરાર.” મુના જાત.

મુઆરક રહે રાજ, ને તુંજ તાજ—મુઆરક દોલત ને રહે સાજ. અમે તો અરે ખરદીશો ખમી—આજે ઉભાં રે તમેને નમી—૪૦ લલી દીન મહારી, યકીન વળી—સરજતે, કષ્ટિ તો, આવી મળી. અમારો ખુદા પાક અહુરાજ છે—તે પર અમારો ખરો હુક છે. ખુરશેદ ને ચાંદ તારા ખરે—અમારાં બધાંઓ નમને ભરે. “આતપ” બુલદે છે, દીન નિશાણુ—તેના નમને અમારજ માન. “આલાદ” અમારી જમશેદથી—તેના કબીલાને વંશ પદથી—૫૦ દીનને ધરમને બચાવવા થકી—રાખી ત્હારી મદદની વકી. અમારો મહુજબ ચલાવવાજ દે—આફત કરશું હર હર જમે. છોડયું દીન કાજ “ખાઈ વતન”—દીન ટાળવાને કરી રંજ તન. છોડયાં અરે રે માલો મલાલ—દીનના તરીકાને કાધો હલાલ. દીનમાંજ ટેક અને જોમ છે—અમારા રગમાં “વનંત હોમ” છે—૬૦ ન કરશું કદી બેવકાઈ તુંસે—અમારા યકીનને કદી ન રૂચે. ત્હારા, હુંકમનેજ આપીશું માન—દીનને બચાવવા પટેકીશું જાન. “જાન અને દહે ” આખરે જશે—ધર્મની કીર્તિ કદી ન જશે. આખરે જશે આ તાંન સાથે પ્રાણુ—દીનનેજ સાચવવા છે અરમાન.

રહેશું રવડશું રઝળશું અરે—“જન, દાનકાળ દમરે ભરે”—૧૦

યકીન જો નથી તો “ છે જનશું ”—દાન વિના રહે હું કોણે નમું ?”

યકીન અમારૂં જો દીનપર—રાખીશું યકીન ત્હારી ઉપર.

આ યકીન અને ધર્મ જનફેસાનીના સોનેરી સખુનોથી, તે બન્ના અને નેક રાગ ઉપર ઘણીજ ભલી અને અને રૂડી અસર થઈ. (જે નાથેળ, ઉપલા શબ્દો બોલ્યો હતો, તે ખરાજ છે. અને સદા કાળ રહેશે. પારસી ધર્મ, તેમાંજ ખુબી પિછાણે છે, કે જેમાં ધર્મ પાળી, પોતાના ગમે એવી જાતના પાદશાહને વફાદાર રહે છે—“ગાયા રાજ તરફની વફાદારી. (એ જાણે જરથોસ્તી ધર્મની આવીજ છે.”)

“જાહેરાણનો હૈડાનો હોંશ.” (અરજનો જવાબ.) શાકી.

ધન્ય ત્હારી દીન—પર—ધન્ય ત્હારૂં સતપણુ

સત્ય ત્હારી ચાલ હાલે—ખુશી મુજનું મન

રે વીર—માનુ ત્હારી વાતો—છે રૂડી તુંજ રીત ભાતો.

યકીન તુંજની માત છે—“અહુરા” ત્હારો દાતા

ધર્મ તુંજનો તાત છે—કીર્તિ રહો ગાતાં!

પ્રેમી પારસી કામનો કઠો—રહે જગ સદા મળકાતો !

ધ × ન્ય ×	ત્હા × રી ×	દી × × ન	પ × × ર
ધં × ધં ×	ધં × ધં ×	પ × પ ×	પ ની ની ની
ધ × ન્ય ×	ત્હા × રી ×	સ ત પણુ	× × × ×
ધં × ધં ×	પ × મં ×	પ પ પ ×	પ × × ×
મ × ત્ય ×	ત્હા × રી ×	ચા × લ ×	હા × લે ×
મં × મં ×	મં × મં ×	રં મં મં ×	પ × પ ×
ખુ × શી ×	મુ જ નુ ×	મ × × ન	રે × વિ ર
ધં × ધં ×	પ પ મં ×	પ મં ગ ×	રં × સા સા
મા × નુ ×	ત્હા × રી ×	વા × તો ×	× × છે ×
રં મં મં ×	પ × પ ×	ધં × પ ×	મં ગ રં સા
ર × ડી ×	તુ જ રી ત	ભા × તો ×	× × × ×
પ × પ મં	ગ ગ રં સા	મં મ રં સા	સા × × ×

ઉપલાં બધાં શબ્દો રૂપ બાવ, પારસી પ્રિત માટે ઉચાર્યા, અને તેઓના યકીન ઉપર પુર ઇતિવાર રાખી તેઓને વસવાટ માટે જગ્યા આપી. જે જગ્યા, તેઓને મલી, તે ઉપર ઇરાનથી ધર્મ લઈ આવેલા સઘળાં જરથોસ્તીઓ

તન મનથી, તે જગ્યાને ખિન્નવવા મંડી ગયા. અને થોડાજ વખતમાં, તે જગ્યાને, કે જે વેરાન જેવી હતી, તેને ખિન્નવી અને ધીકતી કીધી. આ પ્રમાણે, જગ્યાની ખિન્નવણી થવાથી, ત્યાંનાં લોકના ધંધામાં પણ સારો ફેરફાર થયો, અને પારસીઓની, ઉદ્યોગી, ખંતીકી, અને રાસ્તી વસ્તુથી, રાગ તથા તેમની રૈયતની પ્રીતિ વધી. આ જગ્યા માટે કાંઈ વર્ણન કરીએ—તો નિચે પ્રમાણેનો કાંઈક સાર મળે.

દેશ—ઝીઝાદી—તાલ દાદરો.

જંગલ જંગલ, ખેડી,—કીધો રે રંગ ત્યાં
ખંત જતને રંગ લઈ—કીધો (રહે) સંગ ત્યાં જંગલ.
ધીરે ધીરે કષ્ટ લઈ—વસું નગર ફળવંત
રંગ હોંશ, ભારી હર્ષ—વાગા નાદ અંગે જંગલ.
વા વીંઝ, વને જ્યાં—ત્યાં થાય સુખ વાસ
પારસી કોમ વસી—ગાએ ગીત રંગના જંગલ.

જંગલ જંગલ ખો × × દી × ને કી × × ધો × × ર × ગ ત્યાં × ×
સાસાની રસાસા પધપ મંગમં રગર સાનીસા રેમંગ રે × ×
અં × ત જતન ર × જ લ × છ કી × × ધો × × સં × ગ રે × ×
મં × મં પનીની સા × સા સા × × ની × × સા × × સારસા નીં પ ×

અંતરો.

ધી × × રે × × કસબ લ × છ વસે × નગર ફ × ળ વં × ત
રે × × મં × મં પ × પ પ × × પ પ × પ પધ મંધપ મંમં
ક × × મં × ગ હો × શ હ × પં વા × ગે ના × દ અં × ગ ના × ×
મં × × પનીની સા × સા સા × × સા × ની સા × સા સારસા નીં પ ×

જ્યારે, તેઓએ પોતાની ખંતથી, તે જગ્યાને ફળવંત બનાવી કે, પાછો તેઓની રંગમાં, બળવત આતપ પરથાવવાનો જોશ, હોંશ સાથે ડિભરી આવ્યો, અને તે માટે ફરી એક વખત, જાહેરાણા પાસે અરજ ગુઝારી કે, તેઓને, આતપજહેરામ પરથાવવા માટે, જગ્યા મળે, તે જગ્યા એવી હોવી જોઈએ, કે તેની આસપાસ ત્રણ ફરસંગની હદમાં, પારસી કોમવાળા આવી ન શકે.

“આતપમહેરામ માટે ડિમંગ.” મુતા જત.

અમારી અરે શાહ એવી અરજ—થોડી જમીનની છે અમને ગરજ હજારો ત્હારા થયા અહેશાન—કાયમ રહે તુંજ પ્યારી નિશાણ.

અમોને સુખીને ખુશી કીધાં—અમારા સુખ કાજ શ્રમે લીધા—૮૦
 હવે જે ઇરાદો ધાર્યો અમે—“આતપ પર થવાને” અમને ગમે
 “સંજાણુ ભુખીએ આતપબહેરામ” —કરવા ફરજ છે, એ “પ્યાર કામ.”
 આપ તું નેક, તે પરવાનગી—માનીશું “હેત અને અહેશાનથી.”
 નથી એન, ને સુખ આતપ વગર—નહી, તે વિના રહે “પારસી નગર.”
 આતપ અમારે ધરમ નુર છે—તેથી અમારે “બળ પુર છે.”—૯૦
 “હઝારો ખુખીનો” ભરેલો, નુર—તેમાંજ “જીવ”ને તેમાંજ “શુર.”
 આશ, તે મેળવવા, છે બરપુર—રહેશે, જગ્યા ત્રણ ફરસંગ દુર.
 આવે, ન પર કામવાલા, તે પાસ—એવી અમારી ખરી ‘દિલઆસ.’

જ્યારે પારસીઓ સાથે મળી, આ અરજ રાખતે કરવા યયા, ત્યારે
 પવિત્ર આતપ તરફના “અનહુદ યકીન” ભાવની ઉડી પ્રિતિ જોઇ, રાખ
 ધણોજ મગન થયો, અને તેઓની “પ્યારી આહેશ” મુજબ તેઓના
 “પવિત્ર પ્યારા આતપ” માટે જગ્યા કરી આપી—તે જગ્યા મળતાંજ,
 પારસીઓ ધણાંજ ઉમંગ, હિત, અને પ્રિત સાથે તે કામ, યાને પવિત્ર
 આતપ બેહરામ બનાવવાના સુખ અને ધાર્મિક કામ ઉપર મંડી ગયા
 અને “પાક માજદીયરની મહુજબની મોટાઈ, માહાનતા સામેત
 કરનારો પવિત્રખુલંદ આતપ તૈયાર કરી, તે માટે જનકેસાની
 કરવા લાગ્યા.

“ખુલંદ આતપ માટે યાદી” માંડ ત્રીતાલ.

નમ આતપ ને દીનદાર—પ્યારા આતપને દીનદાર
 તેજ કરશે પાર—તુંજ હોંશ ને ઉદગાર—નમ
 પ્રેમ ભાવે આતપ—બળતો રાખે રાત દીન

ચાહો નેક નુર—દે સુખ અપાર—નમ તું

“આતપ દીન” છે—એ તુંજ યકીન

ખુખી જો ગાય નિત—“જતય અહુરદવાર”—નમ તું
 ચિત્ત પ્રિત, એ પર દે—એ છે તુંજનો “જાન”

માન, એમા “નુર” છે—“અહુરનો અપાર”—નમ તું

ન મ

સા x

આ x ત પ	ને x દી ન	દા x ર x	પ્યા x રા x
ની ર સા ની	ધ x ધ ની	પ ધ પ મ	ગ મ પ ધ

આ × ત પ	ને × દી ન	દા × × ×	× ર ન મ
પ × પ મં	ગ સા રે ગ	સા × × ×	સા × સા ×
ને × × જ	ક ર શે ×	પા × × ×	× ર તુ જ
મં × × મં	પ પ ધ પ	<u>સા × × ની</u>	ધ ધ પ મ
હોં × × સ	ને × ડિ દ	ગા × × ×	× ર ન મ
પ મં ગ સા	સા × રે ગ	સા × × ×	સા × સા ×

અંતરો.

ત્રે × × મ	ભા × વે ×	<u>આ × × ×</u>	<u>ત × પ ×</u>
ગ × × ગ	પ × ધ પ	સા × × ×	સા × સા ×
બ બ તો ×	રા × ખે ×	<u>રા × × ત</u>	દી × ન ×
ધ ધ ધ ×	<u>સા × ર ×</u>	<u>સાર ર સા</u>	ધ × પ ×
આ × × ×	હો × તે ×	<u>ને × × ક</u>	<u>તુ × × ર</u>
<u>સા × × ર</u>	ગ × ગ મં	ર ગ ગ ર	સા × × સા
દે × × ×	સુ × ખ અ	પા × × ર	ન મ તુ ×
<u>સા × સા સા</u>	<u>સા × સા ની</u>	ધ × × પ	ગ મં પ ધ

(નાધ-પ-ન-નેમ આતપને આપણે નમીએ છીએ, તે ઉપર ખુશમો બાળી તમન ધરીયે છીએ. અને તે માંહેથી સુગંધ નિકળે છે, તેમજ તે પવિત્ર આતપની જાળવણી કરવા સાથે, આપણે પાતાનો આતપ અને આત્મા, કે જેને ખિન્નવચારી અમર સુખ મેળવવાનું છે, તે માંહેથી પણ સારો સુગંધ નિકળશેજ, કે જ્યારે આપણે દુન્યવી મૌજ અને લોભથી રહીત રહી, અકુરારને ગમતાં કાર્યો કરીશું. ગમે એવાં બાહારના વિચારો હોય, તેમાં તુને સુખ આપનારો, આ દુખ આપનારો તત્વ હોય, પણ, તે નકામો છે, કારણ કે બાહારની વાતાવરણ, ગમે તેવી હોય, છતાં ત્હારા ક્ષિતરના બહા અને નેક વિચારના આધાર ઉપરજ, ત્હારું સુખ, અને દુખ છે. ગમે એવી આકૃત સામે લડવાને, જે ઉત્તમમાં ઉત્તમ આપણી પાસે સાધણું છે, તે “ધીરજ અને ચુપકીદા” છે. એવીજ સઘળું સાંકે થરો, અને, એ સઘળું મેળવી આપનાર, એકજ સાધણું, તે પવિત્ર આતપની પવિત્ર પરસતીશ છે.)

આતપ તરફનો આત્મિક જુસ્સો, ખરેજ, તને શુ ફળ આપશે તે ત્યારેજ જાણશે, કે તેવી જાન ફેસાની તું તે તરફ જતલાવે ! આતપ તરફનો ભક્તિ ભાવ, શુ ફળ આપતો હશે, તે ત્યારેજ માનશે, કે એક ચિત્તે પવિત્ર મને, તેને તું નમી જોય ? આતપ તરફ તમાર, એક ચિત્ત

ધરો, અને તપશો, ઓ ભક્ત નરનારો, કે ત્યાંથી અનહદ રોશની નિકળતો, જોશ, તમારા હોંશમાં વધારો કરે છે કે નહીં!

ઓ તેની મહાનતા! તેની આળાશાન! તેની રમણમાહૃથી નિકળતી હઝારો મલાલ! આપણા જીગરને હોંશ આપી, આપણા બદનને કેવો રૂડો, કેવો ઉચો ખ્યાલ આપે છે. ત્યારે અને ત્યારેજ, વગર પુછવે આપણુ સર તે ઉપર નિસાર થાય છે. કોઈ અનદીક પ્રવાહ તેવાં ખ્યાલ સમેત, આપણા રંગોમાં વહી, જોશ આપતી હોય, તેમ પાક ખ્યાલ ઉત્પન્ન કરે છે. અને તેની પરસતીશ કરી અહુરાની યાદ થતાં. દિલમાં સુરખી, ખુશી, તેજ અને તાકાત, વધે છે. ખુશાલી રાજ કરતી હોય, તેમ બાસે છે. પછી ભલે તે પળ માત્રની પણ હોય!

“યકીન માટે ધર્શારો”

ગઝલ—તાલ તીવરો—

ઓ દીનદારો સોચો—યકીન દીન કમી કાં!
 થયુ દીન ધરમે—માન ઉતસાહ કમી કાં!—ઓ
 જ્યાં જોશોરે રોતાં—નર-નાર-ગમીમાં
 પેદાં દુખ વિપતો—એ આફત નમી કાં!—ઓ
 ગયું જે વતન આજ—રે સરજન નમી કાં!
 રે દાવર-તું લે દાદ—મ્હારે સીર ભમી કાં!—ઓ
 ઓ દીનદાર—ઓ બદલા—ઉડો હોંશમાં આવો?
 આહાવો દિનને જોશે—સૌ સંકટ સમી જન!—ઓ

તાલ ત્રીવો.

ઓ x	દી ન	દા x x	રો x	સો x	ચો x x
સા x	સા સા	સા x x	સા ની	સા ની	ધ x x
ય x	કી ન	દી x ન	ક x	મી x	કા x x
પ ધ	પ મં	ગ ર સા	ર સ	ગ ર	સા x x
થ x	યુ x	દી x ન	ધ x	ર x	મે x x
ર મં	મં મં	પ ધ પ	ધ પ	સા ની	ધ x પ
મા ન	ઉ ત	સા x હ	ક x	મી x	કાં x x
ધ x	પ મં	ગ ર ગ	ર સા	ગ ર	સા x x
જ્યા x	જો x	સો x x	રે x	રો x	તાં x x
સા x	સો x	ર x x	ર સા	ગ ર	સા x x

તે x x ના x x ગુ x જી ધ રો x રો x જી હી x ત માં x x x x x
ધ x x સા રો x ગ x રો સા સા x ધ x ધ સા x રો ગ x x ધ x ગ
 x x x x x x
 ગ x રો સા x x

જો દીનનાં કાનુન, અને તરીકાને જાળવવો હોય, તો ગમે એવાં સંકટો નિર્મુળ છે—આપણુ તંન, અને “જન” તે જાળવવાથી નિરોગી, અને ગુણીલું બને છે. આપણી ક્ષમી ખિલતી જાય છે, આપણુ રવાન, આસુદગી અને અર્થગી પામે છે—તે ઉપરાંત તેના રૂઢા વિચાર, વાણી, અને કાર્યોથી ઉત્તમ ખુરેદ, યાને અનદીકાં ધ્યજો પેદા કરે છે. જેથી ખીજને પણ સુખ આપે છે. એ માટે દીનના કલામોની હદમાંજ ચાલવાથી પોતાથી મેળે, ધીમે ધીમે ન જણાયલા ખ્યાલો, ન જણાયલા વિચારો મનમાં જોશ સાથ ધામ આવે છે—એક ગુરના કામમાં, જે જોવાનું સમાયતું છે, તે પ્રથમ, તેના ઉપર પવિત્ર આસ્થા હોવી જોઈએ! પ્રથમથીજ આંખ વીંચી, તે પર વગર આસ્થાથી જોવાથી, ખુખીવંતા તત્વો કદી મળતા નથી. એક કામ કરવાથી જે ઉત્તમતાઈ એકને મળે છે, તે ખીજને કાં નથી મલતી? કારણ કે, તેના હૃદયના ધપકારા, તે ખુખીવંતા કામો તરફ એકતાર થતા નથી. માટે દીન અને ધરમનાં કાનુન પ્રમાણે ચાલી, તે પ્રમાણે વર્તવાની કેષેશ ચાલુ રાખો કે ઉજ્જશ તમારો છે.

“દીનને જાળવનાર માટે સખુન.” મુનાજત.

ગમે હોય આદત, ગમે હોય દુખ, ચાહો અરે દીન માતેજ સુખ.
 દીની કલામો લીધેરોજ સુખ—ગમે હોય ઝંઝટ માતેજ સુખ—૧૦૦
 દીને ભરેલો છે “ગુપ્ત ઝર.”—સોંચીને તારીને હૈડે તું ધર!
 છે શાન કેવી, ને કેવું મુળ—દીનનાં કલામો ખરેખર બે મુળ
 જે કોઇ દીન સદા કાળ ચાહે—તેને મદદ પાક અહુરાજ થાય.
 પુરાણી અતી દીન—ખ્યાલોએ પુર—ભાવ સાથ ભકિતએ આવેછ તુર.
 એ સુખ આપે, તમો તનને—આસુદ રાખે અરે મનને—૧૧૦
 ભજો દીન રાહ એ સજવર છે—અહુરા તમારો તો દાવર છે.

જેઓ દીન સાચવે, તેઓને માટે બધું સાચવવુ સહેલ છે. જે દીન ન સાચવે તે માટે, તેઓને કહેનાર “એકલો અવાજ તે હૈડાનો છે.” એમ સંજલમાં, ધણાક વર્ષો, પારસીઓએ ચઢતી અને પડતીમાં કાઢ્યાં હશે, તે માહેથી ધીમે ધીમે જેમ જેને કાન્યું, તેમ આસપાસનાં મુલકો, અને ગામડાંમાં એક યા અનેક પ્રસંગના વચ્ચે આવવાથી તેમ ગયાં—કોઇ

મરચ, નવસારી, સુરત, ખંભાત, વગેરે ગામડાંઓમાં જઈ વસ્યા—તેમજ ખુદ સંજ્ઞામાં, પણ કેટલાકો, આવ્યા સારંથી ધણીક સદીઓ સુધી રહ્યા હતા. જેઓમાં એક દસ્તુર નામે ખુશમત અને તેમનો દિકરો ખોજસ્તે પણ હતા, તે બાપમેટા ધણીજ ફાજેલ અને પરજગાર હતા. ધર્મ દીનને, ધણીજ સાચવી અને બીજાને સાચવવા સોંચ કરી હતી. પણ ફરી ધણીક સદીએ, બરગસ્તે નિશાણનાં વાદળાં, પાછાં ચઢ્યા લાગ્યાં—સંજ્ઞાનના નાના પણ સુખવાસ ધામ માંટ, પડોસનો રાજ્યપતિ કે જેને સંજ્ઞા મેલવવાનું મને ધાર્ધ આવ્યું તે મેળવવા ખાદેશ રાખનાર શાહ, તે “મહમદ” નામનો મુસલમાન હતો. તે શાહને તેની રૈયત, એક ખોદાની શાન સમજતા હતા, અને તે રાજના બોલ ઉપર જીવ કુરબાન હકતા હતા.

ફરજ છે પ્રજાની, કે રાજને હિત દે !

પોતાને બાળુ ધરી, તેના હુકમે ચિત્ત દે ?

“રાજ મુગટની” આસમાં—પ્રજા વિશ્વાસ છે

“રાજ્યના સુખમાંજ, પ્રજાનોજ સ્વાસ છે” !

રૈયતની આવી ચાહતી, તે રાજને, સંજ્ઞા પોતાના રાજ્ય સાથ જોડી દેવા કેમ ન બાવે ? તે શાહનો બનાજખાન નામનો વઝીર હતો. તેને શાહથી મસલત કરી સરદાર અલેક્ષાંહને તૈયારી કરવા કહી, કે “સંજ્ઞા પર ફોજ મોકલવી.” લડાઈની મૌજ સામસામી ચાખવી, ચખાવવી, અને રાજ્યના બાર અને બૌજમાં વધારો કરવો. શાંતિનાં સમયમાં, દુખનો દાવ, પેચપર પેચ લેવા ખેંચા ખેંચ કરવા લાગ્યો. નિયંત્ર ખેડેલાઓને ચિંતાએ, ચામ ઉપર ડામ, પાડી, બદનામ કરવા માંડ્યું, સગનના સરળ સરોવર પર, ગગનનાં ઘેરાયલાં ગાંઠના ગુચવાડાં ચઢવા માંડ્યાં, યાને લડાઈ જાગી. લડાઈ ખરેખર બળા અને આકૃતની બ્યાકૃત છે, પણશુરવીર બહાદરો, હિંમતવાન તેમજ રાજ્યના હિતદારોની દેશ ભતિ, અને શ્રેષ્ઠ શક્તિ આંકનાર સાધાણ છે.

“લડાઈનું નગારું.” કાહાન્ડો—ત્રીતાલ

ભયાનક આવી ચઢી જંગ

હર પણ બદલી ગીરદેશની રંગ=ભયાનક

સૌ સુખ ચેતે—સંગ કરતાં

હડી રહી ખુનખવાર ઢંગ=ભયાનક

અ આ ન ક આ x x વી x ચ x હી x જ x ગ

પ ની ધ સા સા ધ ની પ x મં પ પ x પ x ગં

હુ રં પ બ	બ દ લી x	ગી ર રે શે	x રં x ગ
નીં પ મં પ	ગં મં ર સા	ર x સા ર	x સા સા પ
સો x સુ બ	ચે x ય ને	સં x ગ ક	x ર તાં ર
મં પ ની ની	સા ની સા સા	ની સા ર સા	ની સા નીં પ
હિ x હી ર	હી x ખું ન	ખવા x x ર	x હં x ગ
મં પ ની સા	ગં મં ર સા	ર x સા ર	x સા સા પ

શાહ મહમદના લશ્કરનાં સરદાર અલેક્ષખાંહ સાથ, હીંદુ રાજા અને “બહેદીનો સાથ-ચાલેલી લડાઈની વીગત”

આ વખતે, હીંદુ રાજાને, પોતાના હરીફના આવવાથી ધ્રુવોળ ખેદ થયો, પણ પોતાની પાસે પારસીઓને બોલાવી, તેઓને યાદ આપી, તેમ તેનો ખંગ વાળવા, આ વખતે તમો મહારી બાબુમાં મદદગાર થાવો એમ કહ્યું.

(રાજાએ માંગેલી પારસીઓની મદદ) મોનાબત.

સમય જોઈ રાજાએ આજ્ઞાત બરી—પારસીને બોલાવી આરબુ બરી—હતાં, બાપ દાદા, તમારા રે નેક—મહારા વડીલોએ સાચવ્યો ટેક=હવે આજ દ્યો સહાય મહારી ગરજ—ગરજ મુંજ ટાલો, ફરજ છે ફરજ ફરજ ધરી હેડે વાલો કરજ—હેશાન રહેશે શીર રજ રજ—૧૨૦ તદખીરથી કાંઈ પાડોરે હાર—કાઢો કુતેહથી આ યુધ્ધસાર—મહારી છે આશા “તમારું ઇમાન”—ઈરાની લોહીનું રાખો રેમાન? હિમ્મત તમારી ખરે જોરદાર—હિમ્મત તમારી ખરી હોંશદાર. તમારી તુખ્મ જલ રૂશતમથી—“ડરે છે બચાઓ, તે વંશથી” પડેલા છે નરો તમારા અનેક—જેઓનો મરદીમાં ભારીરે ટેક—૧૩૦ લડો ને બચાવો ગરીબ રાજાને—ચાહો, બચાવે પ્રભુ લાજને!

જ્યાંરે ઉપલી વાત, રાજાની સાંભળી, ત્યારે, પારસી ટોળાંના એક ખુજોર્ગ મોખેદ સાહેબે, પારસીઓ તરફથી જવાબ વાળ્યો, કે “ઓ નામદાર, બલા અને નેક શાહ, અમો મુઠીલર માજદીયસ્ની મહુજબના પાળનાર માજદીયસ્ની દીનના ચાહનાર, લડાઈના જંગમાં ત્હારી તરફથી જવા તૈયાર છીએ. અને અમારા ઈરાની લોહીની સાચી સામેતી દેખાડવા ત્હારા હુકમને તાબે થઈ મદદ આપવા ઉપરાંત, અમારા રાજપતિ માટે, બદનનાં છેલ્લાંમાં છેલ્લાં લોહીના ટીપાં સુધી અમે લડીશું. લડાઈમાં કમ્મર બાંધી લડવું, એ અમારા ધર્મની માતેખર નિસાણું છે. રાજ્યના રાજા માટે, જનકેસાની કરી જીવ

આપવો એ અમારા ધર્મની મૌજ છે. તે મૌજમાં અમારા આપ-
દાદાઓ, જેઓ અસાર આગમજના, આ ફાતી દુન્યા છોડી, અમારા ઉપર
ધર્મ, ઇમાન, ધર્મ એન, રાજ્ય વફાદારી છોડી ગયા છે, તે સઘળાં
ફરમાનો ઉપર અમારો જાન, અને અમારો માન, કુરબાન છે. બળકે
અમે લડીને, તે બધાં, લલા વડવાઓનાં રહને સાંત્ત કરીશું. કે
તેઓના અમે બચ્યાં તેઓ પાછળ દીન, અને ધર્મ સાથ, રાજલકતિ
કેમ સાચવ્યે છેયે! “વફાદારી ફરજ છે.” તે વિન ઇમાન શું?
મહે આ સીર છે. તે વિન ઇરાની શ્યાન શી? ફરજ જે કરજ છે,
તો ગરજ છે અમારી, કરીશું ફરજ માટે બસ ખીદમત તમારી.

પારસી ટોળાંની કીર્તિને સદાકાળ જેમ આપનારા, આસખુનો, તો
બોલવામાં, આપ્યા, તે પ્રમાણે પલાયા, તે પ્રમાણે રણશેત્રમાં જીવ પણ
અપાયા, પણ પારસી માજદીયસ્તી ધર્મની ખુલ્લંદી આ મુઠ્ઠીબર પણ
આત્મી એનના જરથોસ્તીઓએ, હમેશની સાચવી. જેમ સાચવીને, તે સોનેરી
સાંકળને અદુરાની મિનોઇ જેહાન સુધી, દરેક દીનદાર જરથોસ્તી લઈ જશે—

“મુના જાત”

અરે રાજ વીરા, આ જ્ઞાની બલા—અમારી રસમની તો આછે સલાહ
કે જગે ધરીશું લડાયક ખમીર—લડીશું રે જ્યાં ટક સલામત છે શીર
સમય સાચવીને, તો રાખોજ ધીર—દુશમન સાથેજ લઇશું રે બીર
કદી પીઠ આપે નહી પારસી—વહી છે, રંગમાં ઇરાની રસી—૧૪૦
લડશું, ને પડશું, ને મરશું ખરે—પારસી કદી નામોસી ના ધરે,
ઇજ્જત અને માન એ દિલ સાથ—અમે દાદ માંગીશું “અદુરાની” ખાસ.

“ધીરજ માટે દિલાસો” ઢાયા તીલક-ત્રીતાલ.

ધીર ઇરાવો રાજન મને. લડશું જ્યાં ટક જાન છે તને—ધીર
રણ શેત્ર માહે જીવનિજ જાપે લડીને, ખારો જીવ જાય એને—ધીર
“કયાની વંશની સરજત એ છે રાજ્ય વફાએ પ્રાણ ગુમાયે—ધીર
ત્રીતાલ.

ધી × ૨ ધ	રા × વો ×	રા × જ લુ	મં × ને ×
૨ ગ મં પ	મં ગ ૨ ×	સા રગ સા ×	મં ગ સા ×
લ ડ શુ ×	જ્યાં × ટ ડ	ગા × ન છે	ત × ને ×
પ પ ધ સા	૨ ગ સા સા	સા પ ધ મં	ગર ગ સા ×
૨ જુ શે ×	ત્ર × માં હે	જીવ નિ જ	ગા × ય ×
મં પ ની ની	સા સા સા સા	૨ પ મં ગ	સા રગ સા ×

લ x ડી x	ખા x રો x	છ વ જ ય	એ x ને x
સા x ર સા	ધ નીં પ x	સા સા પ ધ	મંગ સા x

(નોંધ—૭ મી—લડાઇનું ખુનખાર જંગ, ગમે એ રંગ દેખાડે, તે આગમજ રાજ અને રૈયતની પરસપરની પ્રીતિ, ખરેજ શુભ પહેલ કહેવાય, પોતાના રાજપતિને, દેલાવર દિલથી દેવાયલા, દેલાસાની ઉદ્દગાર. પ્રથમથીજ, વફાદારીનો પડથો જાહેર કરે છે, કામને આસાન કરે છે. તેમ તે વખતે સઘળા પારસીઓએ, અખંડ વફાદારી રાજ્યપતિને ધરી, જંગમાં ચાલું નામદારી માટે નોંધ કીધી, જે હજી સુધી જળવાઈ છે, અને રહેશે.)

હવે આ બાબુ, જ્યારે, સંજાણની લડાયક તૈયારી, ચાલી રહી, ત્યારે મુસીલમીન રાજ્યપતિને, ત્યાં પણ શુરા સરદારો, તરેહવાર જાતની તૈયારીઓ કરી રહ્યા. ખુનખાર જંગ માટે જોટલી તૈયારી કરે, એટલી ઓછી છે, પણ આ તકે ધુલમાં વીર પુરોષોએ કેવી મુલ્ક રાખી, કેવી ચાલાકી, તથા ફતેહ માટે ધમચક્રી કરી મેળી, તે માટે વિગત કરવા જઈએ. તો લંબાણ થાય. અલખત જંગ કઈ બાબુએ ફતેહ આપશે, તે પ્રથમથી કહેવાઈ શકાય નહીં, પરંતુ દરેક બાબુએ, લડાયક ખમીર, પોતાનું બનતું કરે છે, જીવ આપવા સાથ, અમ્મર કાર્તિ રાખવા માટે બહાદુરીથી લડી, પોતાની હિમ્મતની કિમ્મત કરવા, દરેક વફાદાર લડવૈયો પોતાનાં સરદારની નજરમાં પોહોચવા ઝહેમત કરેછે. ધડીબર પાર પડેછે, તો માન પામીદેશનો વફાદાર, અને દેશ ભક્ત કહેવાય છે, પણ દુશમનના હાથમાં, પોતાનું રક્ત આપી જીવ ખોલી દેછે. તો તેના રૂલ ઉપર અમ્મર શાન્તિ સાથ કીર્તિનો સ્થંભ જાહેરાત સુધી ઉભો રહે છે. એનું કાઈ વર્ણન આપ્યે તો આ સાર મળે.

(મુના જાત)

યયો શોહોર સાર નકારા અવાજ—વાદળ રહ્યો પુર ધારે તો ગાજ. કઈ તીર બાબા—કઈ શમશીર—કઈ જોશ જુમએસમાં રહી બીર કઈ શીર રંગડે પડી ખાકમાં—ખાકે પડી, જોઈ રંગ થાકમાં—૧૫૦ હજારો વિધાની વિધાય તત્કાળ—જંગનો ખરો દૌર છે. લાલ લાલ કુનેહ, કળાએ, કોઈ હયાંતરે—સરજત તેની કે તરતજ મરે ચમકેરે શમશીર હયાં એક ઘડી—ગઈ તે ઘડી, કે ક્યા તે પડી ! નિર ત્યા ધસેરે ખરે જૌર હાલ—રંગ નિરનાતો હતો હાય લાલ ! ધસે એક છેટે, કરે ચાર પાર—તરતજ બીજો કરે તેને હાર—૧૬૦ વળી કો ધસે લઈ ખુદાનુજ નાગ—મરતોજ ગણે કરે રે સલામ

જ્યારે જંગના રંગનું કાષ્ઠક વર્ણન, આપણે ઉપસી લીટીઓમાં જોઈ વળ્યા, ત્યારે ખુદ જંગમા શા હાલ થયો, તેની કાઈ વિગત જાણીશુ, તો એવો હાલ દેખાયો કે, શત્રુઓ સામસામે ભેળાયાં, જનને બેજન કરવા મંડ્યા, તન અને મન ફક્ત હરીફને મોતનો સરીક કરવા રોકાયુ, અને લડાઈ ખુનખાર રૂપે આગળ વધી, કંઈક સંભાળીને રાખેલા “પ્રાણો પળમાં ખોહ્યા.” કંઈક ભારી સંભાળથી પાળેલાં હાથ અને પગો ને બેરહમ જખમી થયલા દીર્ઘા—અને બંને બાજુએ ભારી શોહોર શાર થઈ, લડાઈ ગાહમાં, દેખાતી હીંદુઓની હાર થવા માંડી, અને તેઓમાં નાસભાગ થઈ રહી, આવા જીવ સતોસતના સમયમાં બહેદીનેતો વડો લડવૈયો, નામે અરદેશરે પોતાના ગોડીયાઓને પુકાર મારી પોતાની આગળ ખોલાવી, બહાદુરીથી હિમ્મતથી લડાઈના જંગમા ખરે પગે ઉભા રહી “જન ખોહી મિનોઈનું માન” મેળવવા પુકાર્યું, જંગના મેદાનથી પીક કદી નહી ફેરવવી, એવો શુરવિર આગ્રહ થયો, અને છુટા પડેલા બહેદીનેતો, પોતાના સરદારના બહાદુર વિચારને વળગી રહેવા એકમત થયા, અને લડ્યા. આવી મક્કમ અને રાજા મોટે અનહુદ વફાદાર લાગણીના બળ આગળ દુશ્મનની કળ ઉધી વળી ગઈ. યાને આ નાનકડું પણ અતિ હિમ્મત સાથનું યકીનદાર શુર, દુશ્મનની કૌજને જંગમાહેથી નસાડવા ફતેહ પામ્યું. મુઠીભર પારસીઓએ, આપદાદાને થયલા અનહુદ લાભો, ના બદલાને ચકવતિ બ્યાજ સુધ્યાં, કીર્તિ સાથ વાળી આપ્યો. અતે આ પ્રથ લડાઈમાં અરદેશરે જીત મેળવી, પોતાના રાજપતિ આગળ જતાજ હિત મેળવી રહ્યો, રાજા અને રૈયતે ભારે વખાણ કર્યા. “યકીનનો તાર, અને હીમ્મતનો ભાર જોઈ આભારમાં ગરકાવ થયેલો, રાજાએ, પોતાનો વિચાર જાહેર કર્યો. આ બહાદુર બહેદીન અરદેશર. મોતી અને માણેકથી વધાયો, શાયરોએ કવિતાની કળીમાં તેને ગુંકવા માંડ્યો, અને જો કે હાલમાં, જેટલા સાલ ગયા છે, ત્યાં સુધી આપણે, પણ તે ભલા. બહાદુર, હિમ્મતવાન, વફાદાર, પારસી જરથોસ્તી બહેદીનની, કીર્તિ ગાઢએ છાંયે. ત્યારે હજી ખીજ, અવતા સાલોમાં પણ આપણી ઓલાદના બચાંઓ, તે બહાદુર બહેદીનને યાદ કરતાં રહેશે. આ બહાદુરની એકલી “ડોક”થી વંશપરવંશ સુધી ચાલતા સમયમાં, પારસીઓની કીર્તિની “નોક” સચવાઈ. એવા એક નરના રૂઢ ઉપર, દરેક સાચા મનુષ્યની દુવાનો વરસાદ વરસતો રહે!

જ્યારે અરદેશરને ભારે વખાણ, અને માન અને પાન સાથ રાજ્ય દરબારમાં ખુદ રાજાથી મરતબો આપવામાં આવ્યો, ત્યારે, તે ભલા, અને

બહાદુર અરદેશરે કાઈ જવાખ આપ્યો, જેનો સાર રૂપ બાવ વાંચ્યે તો
નીચે પ્રમાણે ખ્યાલ આવે.

“ઓ બહા રાજ્યપતિ! જે કાઈ મેં, તેમજ મ્હારી વફાદાર પારસી
ટાળીએ કર્યું છે, તે કરવા અમો તદ્દનજ લાયક ન હત. પણ અમારી
લાંચકાત દેનાર અમારો અનદીઠ પિતા દાદાર અહુરામજદા, અને તેની બહી
દીનનો શિખાડનાર અમારો સ્પિતામાં જરથુસ્ત્ર છે, જે બરકતથી અમારી
કુંકે હરકત દુર થઈ છે. અને જેમ કરવામાં, અમારી ફરજ હતી.

કલ્યાણ—ચૈતાલ.

બહાદુર અરદેશરે કરેલી દાદારની સ્તુતી.

દાદારે ટાળી સહિ ખટખટ,

સુખ કિરણો દધ આશાના, પાસાના રંગ ફેરવી દધ=કિરણો.

શાદીનો રંગ “હર” દેશે ત્યાં

“ફાની” હોય થાયે “જાની” હરદમ લાચારોને આપે સુખ પળેપળ.

હા વ રે ટા x ગી સૌ x ખ ટ પ ટ

સા સા સા ધ x પ મ પ ધ ધ પ પ

સુ ખ કિ x ર થુ દ ઇ આ સા ના x

ગ મં ધ પ ગ મં ર સા ર ર સા x

પા સા ના x રં ગ ફે x ર વી દ ઇ: સુખ

ધ ધ સા x ર ર ગ મં ધ ધ પ પ

શા દી નો ર x ગ હ ર દે શે ત્યાં x

પ પ સા સા x સા સા સા ર ર સા x

ફા ની હો ય થા ય જા ની હ ર દ મ

ધ ની સા ર ગ ર સા ની ધ પ મં પ

લા આ રો ને દે x સુ ખ પ ળ પ ળ

ની ધ પ ની ધ પ મં પ ધ ધ પ પ

(નોંધ ૮-આ ઉપલા વિચારો સરદાર અરદેશરે ગાઈ સંભળાવ્યા હોય,
તેમ આપણને કાંઈ ખ્યાલ આવે! અને આવા મહત્વ ભરેલા, (દાદાર
ઉપરજ અ.ધાર ૨ ખાંડે) કામ કરનારા, વીરના સખુનથી રાજ ખુશ થયો અને
તેમને પણ પત્રિઉત્તરમાં “ ઉરથી ઉભાતો ઉઘાર ઉચાર્યો.” ખરેખર
આગળા વખતના પારસીઓએ પોતાના કામની મદદ દ દાર નામથીજ રાખી હતી.)

રાજ્યપતિ તરફનો ઉઘાર. પરજ—દાદારે

અંદ્ર મ્હારો તેજ રહ્યો સુખે, ભયફેજ, ગયો
હાંશ, સાથ જોશ થાય—રાજ રંગ સુખ રહ્યો—અંદ્ર

જંગ દસ્ત તંગ જે—ત્યાં હર્ષ રંગ આજ
લાજ સાથ. ગાજવાજ—નવિન સંગ થયો—અંદ્ર
બહાલા વિર “અરદીશીર”—ત્કાર સત્ય શીર છે
ધીર ત્હારી ન્યારી છે—સાથ “કુયાની વિર” રહ્યો ?

અં x ડ મ્હા રો તે x જ રહ્યો x સુ x ખે લ x ય ફે x જ ગયો x
ની સાની સા x ની ધં સાની મ x ધં મધંની સાની ધં ધંની ધ ગ x ગ
હો x શ સા x થ જો x શ થા x ય રા x જ રં x ગ સુ ખ x રહ્યો x
સા સા સા ગ ગ ગ મ મ ધં ની સા સા સારં સા રંની સા ધં સાની ધં પ ધં
જં x ગ દ x સ્ત તં x ગ જે x x ત્યાં x x હ x પ રં x ગ આ x જ
સા x ગ ગ મ ધં ની x ની સા x સા સારં સા રંની સા નીની ધં ની x ની
લા x જ સા x થ ગા x જ વા x જ ન x x વિ x ન સં x ગ થયો x
સા x સા ગ ગ ગ ધં મ ધં ની સા સા સારં સા રંની સા ધં સાની મ x ધ
રાજ્યપતિ તરફથી, આવાં મગરૂની લેવા જેવા, સોનેરી સખુનો
(કારણ તે જન્મ કાળ સુધી, જગતની વાતાવરણમાં નોંધાઈ ગયા છે.)
ન્યારે અરદેશરે સાંભળ્યાં, ત્યારે પોને પણ જવાળ, અને ખરેજ ભલાઈથી
બલો જવાળ આપવા, પછાત કાં રહે ?

અરદેશરે—આહોલો ગુણુ સોરટ—ત્રીતાલ.

રાજન ત્હારો હુ ગુણુ ગાવું.
ત્હારૂ નામ સદા મુખ પર હું.
ત્હારી કિરત ગાવું=રાજન
ત્હારા વંશે, મુજ વડવાને
તન મન ધન દર્ધ પાળી
કીધા દેવળ પ્રિતજ અંત સમ
ફરજે શીર વાળું—રાજન

ત્રીતાલ.

રા x જ ન	ત્હા x રો x	હુ x ગુ ણુ	ગા x x વુ
મં ર મં પ	સા નીં ધ મં	ગ સા ર ર	ગં ગ ર x
રા x જ ન	ત્હા x રૂ x	ના x મ સ	દા x મુ ખ
મં ર મં પ	ર x ર x	પ x ધ મં	મં ર મં ગ
પ ર હુ x	ત્હા x રી x	કી x ર ત	ગા x x વું
<u>નીસારનીસા</u>	ર x મં x	પ x ની ની	<u>સા</u> x નીં ધ પ

રા × જ ન	ત્હા × રા ×	વં × શે ×	પુ જ વ ડ
મં ર મં પ	મ મં મં પ	ની સા સા ×	ની ની સા સા
વા × ને ×	તં ન મ ન	ધ ન દ ઈ	પા × × ×
નો સા ર ર	ની ની ની ની	સા ની સા સા	સા ની ર સા
× × × લી	કી × ધા ×	કે × વ ળ	પ્રી × ત જ
સા નીં ધ પ	સા સા ધ નાં	પ ધ મં મ	ર ર ગ ર
અં ત સ ન	ફ × ર ×	જે × શ ર	વા × × હું
સા ર ની સા	ર ર મં મં	પ × ની ની	સા × નીં ધ પ

(નોંધ-૧૦-જાણે આપદાદા ઉપર, થયલા હેશાનનો અહોજ વાળ્યો હોય, તેમ આ ઉપલા સંગીત ઉપરથી, આપણે પિછાણી લઈશું, અને તેમ ધારવામાં કાંઈ સરાજત બરેલું ન કહેવાય, કારણ કે આપણા ઉપર કોઈનો પણ ઉપકાર થયો હોય, અને તે વાળ્યા આપણને સામર્થ્ય, યા તક ન મળી હોય, તો ફરજ છે, કે આપણા પુત્ર પરિવાર, પણ તે અદ્યો વાળે ! જ્યારે એજ જે, હાલમાં, આપણા મનનો સુખ અને સુધ્ધ વિચાર છે, તો આપણા બાપ દાદાઓ, અથવા, ન્યાયાનોનુ, કરજ ફરજથી વાળી દઈએ એ તો બહુજ કહેવાય !)

ઉપલા જવાબની ઓખદમાં, રાજ્યપતિ કાંઈ ગુપ્ત ખેડા નહી. તેવો પણ પોતાનો ખરો જીવસો દેખાડી આપ્યો તેઓની કાર્તિની તારીફ કરવામાં તેમના મનમાં એવું પણ આવ્યું હોય, કે જે જોખમદારી તેમના વખતના પારસી બહેદીન જરથોસ્તીઓએ લીધી હતી. તે તેમના આપદાએ કરેલા હેશાનના બહલા કરતા, પણ કાંઈ વધુ હોય, તેટલાં માટે ફરી તેમના મુખ માહેથી, કાંઈ વધુ બહાઈ બરેલા બારખમ શબ્દો નિકળ્યા હોયાં તે માટે આપણે નિચે પ્રમાણે સાર ખેંચીશું,

રાજ્ય પતિનો મધુર મનલાવ પિલું-ત્રીતાલ.

વીર ત્હાર મન તન જેઠ મગન હું,
 હર્ષ છાંયે બદન સુખમાં.
 નેક ઘડીના નેક સગન હું-વીર ત્હાર
 સઘળી જીગર કરી હર હર રંજે.
 ગંજે લીધું ના વળે ખંગ.
 જગે રહેશે એ યાદી જે.
 તુર્થીજ ખુશ છે આ મગન-વીર ત્હાર

વી ર તું જ મ ન ત ન જે × ઈ મ ગ ન હું ×
 ગ મં ધ પ મં ગ મં ગ રં સા ની સા ગ ગ મ ×

હ x પ x	છા x જે x	બ x દ ન	સુ ખ માં x
મં x મં x	ધં x ધં x	ધં x ધં ધં	ધં ધં ધં x
ને x ક ધ	ડી x ના x	ને x ક સ	ગ ન લુ x
ધં x ધં પ	ધં પ મં પ	ગ x મં પ	મં ગ રં સા
સ ધ ણી છ	ક ર લ ધ	હ ર હ ર	રં x જે x
મં મં ધ ની	સા સા સા સ	ની ધ ની સા	ધં પ મ x
ગં x જે x	લા x ધુ x	વ x જે ના	ખં x x ગ
ધં x ધં x	ધં પ મં પ	ગ x મં પ	મં ગ રં સા
જ x જે x	ર x હે x	એ x યા x	દી x જે x
ધં x ધં x	ધં x ધં x	ધં x ધ x	ધં ની ધં પ
તું x થી x	ખુ x x શ	આ x x ગ	ગ x x ન = વિ
મં x મં x	ગ મં ધં પ	મં ગ મં મં	ગ x x ગ

જ્યારે અરદેશરની બહાદુરી અને તેનાં શીર ઉપર રાજ્યપતિની, જન ફેશાની આપણે જોઈ વળ્યા, ત્યારે હાજની ખીજ બાળુ માટે પણ આપણને નજર પુગાડવી જોઈએ. પેલી બાળુ સરદાર અલેક્ષાને તેના શાહથી, સરપાવ જે પ્રિયવાંચક, મળ્યો હોય તો ખરેખર ટપકાનોજ હોય. અને તેના ઉપર કેવી જનનો કહેર વરસાવ્યો, તે ઉપર “પડતીપર પચાસ” ન કરવાની આપણી ટેવને વળગી, આગળ જઈશું. પણ તેજશાહે તેજ સરદારને એવડા યા ચારગણા લશકર સાથે ફરી પાછુ, હુમલા માટે ફરમાન દીધું. હીણપસ્તી પામેલાને ક્રોધિતો ચઢ્યો હતો, અને તે માટે ભારે લશકર સાંથ નાનકડા રાજ્ય ઉપર ચઢાઈ કીધી. ખુબ જ્યારે ધણુજ ભારે થઈ પડે ત્યારે વીર તે શું કરી શકે? તેમજ ફરી ચઢાઈ વખતે બન્યું, અને તે ભારી લશકર સામે, ફરી દિલાસા અને ધીરજ સાથે, સરદાર અરદેશર સામે થયો, પણ તેની સામે આવતી સંખ્યાનો, જ્યાં પારજ રહ્યો નહીં, જ્યાં ઢગના ઢગ, હડસેલી દેવામાં આવે; ત્યાં શુરવીર પોતાનું વીર ક્યાં ટક સમાવે? અરદેશર ઘણોજ દિમ્મત સાથે બહાર પડ્યો, પણ દરેક ફતેહમાં ગમે એવી દિમ્મત સાથે, નસીબની દિમ્મત, થયા વિના રહેતી નથી. તે બહાદુર લડવૈયો, જ્યારે જંગના રંગમાં, મોજતો સંગ માનતો, લડતો હતો, ત્યારે એક ભળતોજ તીર, તેની કુખમાં. લાગ્યો, અને પાર વિંધાઈ અમ્મર કીર્તિ સાથે દાદારની દરખાસમાં, પોતાનાં વડવાઓનું માન રાખી. તેઓનીજ આગળ અહેવાલ લઈ જવા ચાલતો થયો, યાને તે ગુજર પામ્યો. સરદાર ગયો, પણ

તેના લશકરની ડોક જાણે ગઈ. તેમ લશકર બેઠલાજ નાહતુ યા મરતું ચાલ્યું. બળને પેચથી આગળ ચલાવનાર સરદારની કળ અને કળાની ખુંટ પડી, બળાનું વાદળ બરપા થઈ શક્યું.

જે ન કો સરદાર રહ્યો—તો શી છે ત્યાં આસ !
ગતિ કેમ બદલ વીન શી—ધરી રહે સાંસ !
હઝારો ધસે છે, વીર હોય સાથ
વીર જે વિધાયો—શી છે સંગાત !

લશકર પોતાના સરદારને વિધાયલો જોઈ, નાસીપાસ બની, કશી પણ આસ વિના રવડી ગયું. અને દુશ્મનની છત સહેલમાં થઈ ગઈ.

“સરદાર અરદેશરના મરણ માટે” બોલ. મુતાગત

હડીને ખરે “જાન જંગે” દીધો—જનને હલાલ, લાલ રંગે કીધો ન દીધી કખી પીક—જાતી ધરી—લડતાંજ લડતાંજ ગયો મરી લડયા બીજા શુરવીરો હઝાર—લડતાંજ દીકો કે “સરદાર હાર” રહી હોંશ નાહી અરે કોઈ પાસ—“સરદાર મરતાંજ ગઈ સૌ આસ”—૧૭૦ વળી સાથ માર્યો ગયો રાજપુત—ઉડી ગઈ હાય સઘળાંની સુધ્ધ. “ચકીન વડીલોનું” રાખી ગયો—અરદેશર જગ અમ્મર થયો. વાંચો લખાયલ છે “કાળે સદા”—કે ઈમાન ખાતેર લીધી જકા ન બીધો તે લડવાને પુરમાન સાથ—ક્યાંનીજ વંશની દેખાડી બાધ. સદાનો ગયો તે દાદારની પાસ—બોગવી રહ્યો હોય, જીવનીજ આસ !—૧૮૦

આસાવરી પદ—ત્રીતાલ

જનયે “અહુરાગામ જનો” જનયે “અહુરાગામ”—ચકીન, અષોઘ સાથ ધર—જનયે સ્વાર્થ છોડી, પ્રાણુ દે, જે કોઈ “દાવરકાજ”

અંત સમય, સ્વર્ગ માહે—પામે સુખી હામ—માનો—જનયે અહુરા

“જેતિ” માહે સંકટ વેકે—હેત પ્રેમને કાજ

લાજ રાખે દુખ વખતે—પામે “મિતોઈ ધામ”—જાણો !—જનયે અહુરા

આખેર દુખ અને હડેસા ખમી દર પડેલી, ક્યાની ટોળી, પાછી

જા x યે x	અ હુ રા x	ગા x x મ	જા x નો x
ર મં મં x	પ x ધં x	મં પ પ મં	ગં ર સા x
જા x યે x	અ હુ રા x	ગા x x x	x x x મં
ર મં મં x	પ x ધ x	પ x x ન	પ x x પ

ય x કી ન	અ x પો ઈ	સા x x થ	ધ x રી x ::
પ ધં ધં ધં	ધં x પ ધં	મં પ પ પ	ગં ર સા x
સ્વા x x થં	છો x ડી x	પ્રા x x જી	દે x x x
પ ધં x x ધં	ધં x ધં x	પ x પ પ	ધંની x x x
જે x કો x	દા x વ ર	કા x x x	x x x જ
ધં x ધં પ	મં x ની ધં	પ x x x	પ x x x
અં x ત x	સ x મ ય	સ્વ x ગં x	મા x હે x
પા x મે x	સુ x ખી x	હા x x મ	મા x નો x
ધં x ધં પ	મં x પ ધં	મં પ પ પ	ગં રે સા x

દુખથી ટોળી, નાસભાગમાં પડી, એટલાજ માટે, કે ધરાનશાહ, યાને ખુલ્લું “આતપશાહ” ને બચાવે. તેઓ “બાહારો” ના પહાડ તરફ ગયા, અને ત્યા જઈ વસવાટ કર્યો. ત્યા તેઓ બાર વર્ષ રહી “વાંસદા રાજ્ય” તરફ વળણ લેવા લાગ્યા. “ખુલ્લું આતપ” ને પોતાના જન અને માન, તથા માલ કરતાં વધુ કિમતી ગણી, આ કયાની વશના બાકી રહેલી, (ધરાનથી નિકળેલી તે માહેલી) પારસી ટોળી, વાંસદામાં આવે છે, તે સાંભળી, ત્યાના લોકમાં ખચર પડતાં, રાજ્ય તરફથી દેટલાકો તેઓને વધાવવા, અને આવકાર આપવા, તેઓને સામે લેવા ગયા, પારસીઓનો આતપ તરફનો ભક્તિભાવ, આ આગમજનો, પરક્રમમાં એવો મુસ્તકીમ ફેલાવ્યો હોવો જોઈએ, કે “ધરાનશાહ યાને ખુલ્લું આતપ” ને માટે તેઓની જનફેસાળી ખુદરતીજ પેદા થવા લાગી.

(નોંધ-૧૨-આતપ ખરેજ એક કિમતી પવિત્ર નિશાણ હતી, મહાબળ જ્ઞાનીએ ખરેજ, કેવા મહાજ્ઞાન સાથ, આપણને, તે કિમતી છણસ માટે સમજ આપી છે, સાધારણ અને સામાન્ય મનમા માણસોને, પણ અહુરા, અહુરા, કરી તે અણુદીઠા બાપને જોવાનું મન ઉભરી આવે, એ બનવા જોગ વાત છે, કારણ ઈનસાન માત્રને ધર્મ, અને વાચા, અને સમજવાનું જ્ઞાન છે તો તે મન હમેશ કીરતારની હસ્તી માનજ, પણ જોવાનો ઉભરો આજ માટે પાર પડે તેમ નથીજ, તે માટે. એ માહા બળ, તેજસ્વીતાપ, ધરાવતા નુરીનુર આજળ ઉભા રહેવાથી, ત્યા તેનું એક ચિતે મનન કરવાથી, હઝારો રંગ અને રાગો ભરેલા જેઈ શકશે, કે જેમા અહુરામઝ-દાની બહુ ખુલેણી નિશાણોની પિંછાણ કરી શકશા. જેઓની આરથા, આ પવિત્ર નુર તરફ સદા ચળવતી રહેશે, તેઓએ યાદ રાખવાનું છે કે, તે માહા પિતા પણ તેમને દર્શન દેશેજ. આવી એક ઉત્તમ નિશાણની પવિત્ર પેદાયશ, આપણને કેવા હેત સાથ પાક સ્પીતમા જરાધુસ્ત્રા શિખવી ગયા છે. યાદ રાખજે દીનદારો, કે એજ પવિત્ર આતપ તરફ તમારો ભક્તિભાવ આહુ રાખતોજ, દુખ અને સંકટોને મારી હઠાવશે, પવિત્ર આતપ તરફનું ઉચ્ચ મનન કરવાનું જ્ઞાન પેદા થવા દેશે,

અને લમો તમારીજ પડોસમાં તે સુખ જોએ, કે જે સુખથી દ્રવ્યવાચ, ધન્યવાન, મોહતાજ છે, એક ગરીબ મનુરી કરતો જરથોસ્તી, યા થસમિડ કરતી પારસી-બાઈ જે ખરા ભક્તિભાવથી એક સુખડની સહી માત્રથી, તે આતપને માન આપી, પરવરસી કરશે, તો, તે પણ જમે એવા દુખ હોવા છતાં પણ, હૈંડે સુખ સમજવા લાગશે. ધરમાં ખામદાદથી પગરતો આતપ આજ કેટલા હમદીનોને ત્યાં રહેશે? આતપ તરફ ભક્તિભાવ જનફેસાણી હમેસ ચાહુ રાખો, તમારી આવડી આફતોને દુર રાખનાર એક અનદીઠ જેર આવતા તે પ્રવાહ રૂપ ચાહુ રહેશે, યાસુધી એ નુરીનુર તરફ તમારે જોશ પકડશેજ નહીજ, તો જમે એવી જહોજલાલી, યા મલાલીમાં સામેલ રહેશે, પણ આત્માનાં ઉત્તી, યાને આત્માની ચાહતી, કર-શોજ નહી, ત્યાસુધી તમારે સધળુ બંધુર છે, તે આત્માનો જોશ. એક નમનથી, એક નેક ઉત્તેજન આપતા આવકારથી, પણ વધશેજ, કારણ કે બીજાના જીવની જતન, તે પણ એક જળતા આતપને ખુશી કરવાની પ્રથમ પહેલ છે, અને તે કરવું ખરેજ સહેલ છે, જે વિચારને એકવાર, તે તરફ ઢળતો રાખસો તો !)

આ ટકે દરેક પારસી જરથોસ્તીઓની, જે ખામદાદમાં ધરમાં “આતપદાદગાહ” ને નમનથી ભક્તિ કરવાની ફરજ છે, તે માટે એક સંગીતમા ચિતાર આપીશું.

પ્રભાત-દાદરો.

ઉઠો જ્યાં ઉઠો—ખામદાદ બહાર છે
સરોપ સેવાએ—બહેમન પ્રાચાર છે—ઉઠો
નામ મુખે અહુર.ધર—ખોલ “આતપ દાદગા”?
ચંદન નમી ધર—અર્પો તે આ જગા?—ઉઠો
પાકંદીનની નિશાણુ—ધરે ધર પમર છે
પજરી બળે જ્યાં—ત્યાં સુખ “મન” છે—ઉઠો
મનને તું પાક કર—આતપ પ્રિત સાથ?
હિત ચિન્તમાં રહે—અહુરમઝદની સંગાત!—ઉઠો

ઉ ઠો	×	જા	×	યા	ઉ	×	×	થો	×	×	
ગ મં	ગ	રં	×	સા	સા	×	ની	સા	×	×	
બા	×	મ	દા	×	દ	બહા	×	ર	છે	×	×
રં	×	રં	રં	સા	રં	ગ	×	ગ	મં	મ	મં
સ	×	×	રો	×	સ	સે	×	×	વા	×	યે
મં	×	×	મં	ગ	મં	ધં	ધં	×	પ	×	મં
મે	×	હ	મ	ન	પ્ર	ચા	×	ર	છે	×	×
મં	×	ધં	પ	×	મ	ગ	×	રં	મ	મં	મં

ના × મ	મુ × ખ	અડુ × ર	ધ × ર
ધ × ધં	ધં પ ધં	સા × સા	સા × ×
ખો × લ	રે × તુ	દા × દ	ગા × હ
ધં × ધં	ની × સા	રે × રે	સા × ×
અં × ×	દ × ન	ન મી ×	ધ × ર
ધં × ×	ધં પ ધં	મં ધં પ	મં × ગ
અ × ર	પો × ×	આ × જ	ગા × ×
ધં × ×	પ × મં	ગ × રે	મં × મ

વાંસદા રાજ્ય, અને ત્યાની રૈયતનો અતિ ભારે આવકાર મળતાંજ આકી રહેલી અંબુમણ ખુશી થઈ, અને ત્યાં પણ તેઓ જઈને, આતપ પરધાવીને ફરી પાછા પોતાની દીનતી યકીનદારીને જળવી, ઝળકવા લાગ્યા પારસીઓની જેમ ધર્મ જેન તેજ હતી, તેમ તેઓની ગરીબ માટે લાગણી પણ ધણીજ નરમ અને માયા ભરેલી હતી, અને પારકી દીનના ગરીબોને ઘણીજ સારી રીતે ચાહી, તેઓને વર્તાવવા લાગ્યા. (દલગીરી ભર્યું તો હવે આ છે, કે જ્યારે એજ પારસી ટોળી, પોતાની કામ કિપરાંત, પારકી કામનું બલુ કરતી હતી, ત્યારે આજે તેજકામ, કોતાના નવાંજ ભંડોળ સાથે પોતાનીજ કામના અનેકનું દુખ જોઈ નવીજ રીતોથી ચળવળ કરે છે. દરેકજણ પોતાનેજ પહેલી હરોલમાં જોવા ચાહે છે. દરેકમાં પોતેજ અધું વાપરે, પોતેજ અધું ખનાવે, તેજ આહોશ હોય, એમ સમજવા ચાહે છે. ભલેને સમજે, પણ હીક હીક કનાર, એકલે પાક પેદા કરનાર દાદાર અદુરા મજદા છે.

સેવકનો સાર.

વાંસદામાં ફરીકામ થવા બાદ, ઘણાક વર્ષે, એક દીનદાર, ધન્યવંત, નર નામે ચાંગાશાકી, દીનના કામમાં ઘણોજ આગાદ હતો, પોતે પાકો દીનદાર છતાં, ખીજતે તેવીજ રીતે ચાહી, માન આપતો હતો. જે પ્રથમ તે નવસારી શહેરમાં રહેતો હતો. ત્યાંથી વાંસદામાં આવ્યો. અને ત્યાના આતપને જોઈ, આદરમાસના જશનમાં ભાગ લીધો. આતપની પરસતીશ ફરી ત્યાંથી પાછો ફરી, નવસારી ગયો. ત્યાં એક સભા બોલાવી “કરોનશાહ”ની, રજની પાત સંભળાવી, અને આગ્રહ કર્યો, કે તે ખુલ્લું કયાની આતપને આપણા શહેરમા લાવી, સાચવવા આ વાનથી સંઘળા એક મને ખુશી થયા, અને ધન્યના જોરથી, ત્યાંથી આતપશાહ ને લાવી નવસારીમા તખ્તનશીન કર્યા. આ તે આતપનો સીલસીલો હતો.

કે જેને માટે હઝારો નર અને નારીઓએ, લોહી આપી ભોગ ભર્યો હતો. આ તે આતપ હતો, કે જેને માટે અનેક રાજાઓ ખરા તન અને મને પરવરસી કરી ગયા. આ તેજ આતપ હતો. કે જેમાં જરથોસ્તી મહજબની ઉંચી નિશાણુ સદાકાળ સાચવવામાં આવી છે, જેનાં બળતામાં દેખાતા હઝારો રંગ અને જોશ પોતાના ઉપર જન કુરબાન કરી ગયેલાઓની જાણે લક્ષણ રૂપ ચિતાર આપતા હોય !

આ ખુલ્લુંદશાહે આતપની ખાસ પરવરસી કરનાર ત્રણ ભાઇઓ હતા, એક નાગીનરામ-ખીજો ખુરશેદ-ત્રીજો ચાનના ખીન શાહેર. એવા ભલા ત્રણ દસ્તુરો ખીદમતમાં હતા. કાઠ ખુદરત સંજોગે, જ્યારે આ કિરસાની સેવડે, ત્રણ દસ્તુરોના નામજ સચવાયા છે, ત્યારે કાઠ તેમા પણ ભેદી અવાજ, આ કલમ સાંભળતી હોય એમ લાગે છે. ત્રણનો આંક “કાળ” માટે ત્રણતબક્કા દરશાવે છે. યા ને ભૂત, વર્તમાન, અને ભવિષ્ય, તે ઉપરથી સહેજભાવ ઉત્પત્ત થઇ, દિલમાં જોશ થાય છે, કે જ્યારે તે, “ખુલ્લુંદ ધર્મ નિશાણુ પારસી જરથોસ્તી મહજબ ભુતકાળમાં પમર્યો હતો. અને વર્તમાનમાં પણ, હજી જોશથી પમરે છે, તો ત્રીજી, લક્ષણુ રૂપ નિશાણુ પણ પારજ પડશે, યાને ભવિષ્યમાં, પણ દીનદાર જરથોસ્તીઓની છામીમાં સદા કાળ માટે જોશથી જોશથી પમરે તો રહેશેજ ! એવું આ અદનાનું યાદવું આમીનજ થશે !

આખેર સલામ

જ્યારે ઉપલું જ્યાન “સંજાણુની સરજત” માટેનું પુર થયું છે, ત્યારે ફરી પાછાં, સેવડના એ સખુન લખીશું.

આવી કીસમની કીતાબો, ને માજદીયરની મહજબના, ભલા અને નેક જરથોસ્તી નર અને નારીઓ, સમક્ષ વાંચવા મેળવાની મક્કસદ એટલીજ કે “ધર્મ સંજવન રહે !” એક કિમતીમાં કિમતી ખખનો, તે ધર્મ કહેવાય, ગમે એવી જાહોજલાલી, એક કામ ધરાવતી હોય, તો તે જાહોજલાલી સદા કાળ ત્યારેજ ટકી શકે. કે તે ધર્મ સાથે હોય. “ધર્મ”જ મનુષ્યને ધીરતા, આશા, સતોષ, હિંમત સહનશિળતા, તથા એ ઉપરાંત ભલા ગુણો તરફ ધ્યાન રખાવે છે. “ધર્મ”જ ગમે એવા આવી પડેલા સિદ્ધા, યા આડકતરા હુમલાઓને હઠાવી રાખનાર રામખાણુ ધલાજ છે. જે માટે આપણે નિચલા સંગીતને યાદ કરીશું.

“ધર્મ વિન આ જીવે કામ શું ?

મૈજ, તૌર, એ લધાનું નામ શું ?-ધર્મ

ધર્મ તુંજ ગતિનો આધાર છે,
 મિત્રો તે વિના પાર શું?—ધર્મ
 જત જીવો, એ બધાં, એપાર છે
 ધાર્યું, તે મનુષ્ય નામ શું?—ધર્મ
 ફેજ તારો ક્યાં, રે, તે ક્યાં જશે?
 ન કીધાં જો જગે કામ શું?—ધર્મ
 ચિનવદ, આ ધર્મ ચક્રચાર છે
 વિન હુમત કેમ કરશે પાર તું?—ધર્મ
 લાગ્યો આ ધર્મ કિમતી ગણો?
 જરથોસ્ત્ર આગ્યો, તેતું કામ શું?—ધર્મ

ધ	ર્મ	વિ	×	ન	આ	×	જી	×	વે
ગ	ર્મ	ર્મ	×	ર્મ	૨	સા	ર્મ	×	ગ ૨સા
કા	મ	શું	×	×	×	×	×	×	×
ગ	૨	સા	×	×	ની	ધ	ધ	×	×
ઐ	જ	દો	×	૨	એ	×	તું	×	×
ર્મ	ર્મ	ર્મ	×	ર્મ	૨	સા	ર્મ	×	ગ ૨સા
ના	મ	શું	×	×	×	×	×	×	×
ગ	૨	સા	×	×	ની	ધ	ધ	×	×
ધ	ર્મ	તું	×	જ	ગે	×	તી	આ	×
૨	૨	મ	×	ર્મ	પ	×	પ	પ	×
ધા	૨	છે	×	×	×	×	×	×	×
ર્મ	ધ	ર્મ	×	×	ગ	×	૨	સા	×
મી	×	નો	×	ઈ	તે	×	વિ	×	ન
ર્મ	×	ર્મ	×	ર્મ	૨	સા	ર્મ	×	ગ ૨સા
પા	૨	શું	×	×	×	×	×	×	×
ગ	૨	સા	×	×	ધ	ની	ધ	×	×

સંજાણી સરજત સાથેજ, આપણા ધર્મની ઝડપતી યાદી, આપણી રંગોમાં ઉછળી રહેવી જોઈએ, કારણકે ત્યાં આવી થોડાં, યા ધણા, સાલ વસ્ત્રાં, તે ફક્ત “ધર્મ”ની આગને સાચવવાંજ કીજે વસ્ત્રાં. ગતિમાં, આવ્યા છીએ, તો ત્યાંથી અનેક અનુભવો, અને પાઠો શીખી લઈ, આપણને મિત્રો જહાંનમાં જવું છે, તો, ત્યાં જવાનું કાંઈ સહેલ કરતો જે ઉપાય તે “ધર્મ આસ્થા” માન જાય અરમાન જાય, જાન જાય, પણ ધર્મ આસ્થા ન જાય. એ આપણું ચાહવું છે. જેને માટે આપણા હૃદયમાં એજ ખુલ્લું મહજબના, અનદીઠા અને આનંદી સોહોલા વસતા રહે, તો નીચે મુજબ પચાન લખાય—

બનઝરો—(ધુન) તાલ તીવરો.

(મહારો) હૈં ડે હર્ષ માયાં—ઓ અહુરા, અહુરા પ્યારા—હૈં
 અમસાપસંદે દીધાં—સાથે મિનો કાયાં
 યજ્ઞના સંગ દીધાં—ઓ અહુરા મહારા પ્યારા—હૈં
 મહેરની મહેરબાની—અહેમન બળને જાણી.
 રસનેથી રસ માયા—ઓ અહુરા મારા પ્યારા—હૈં
 સરોષ શક્તિ માની—જરથોસ્ત્ર થાયો જ્ઞાની
 બહેરામના બળ છાયાં—ઓ અહુરા અહુરા પ્યારા—હૈં
 આતપ મહારા તનનો—ઝેન, ધર્મ દે મનનો
 નેક સુરતની આવાં—ઓ અહુરા અહુરા પ્યારા—હૈં
 અહુરા મહારો પ્યારો—પાસે તેત્રીસ ચારો
 તું પાળે મહારી કાયા—ઓ અહુરા અહુરા પ્યારા—હૈં
 જન્મ તુંએ દીધાં—ભવને ભજતો કીધો
 (રાખ) ફેવપીપે છાયાં—ઓ અહુરા અહુરા પ્યારા—હૈં

તાલ ત્રીવો.

હૈં	x	ડે	x	હ	x	ર્ષ	મા	x	x	x	યા	x	ઓ
ધ	x	ધ	સા	સા	x	ર	ર	પ	મં	પ	ગ	x	મંગ
અ	હુ	રા	x	અ	હુ	રા	પ્યા	x	રા	x	x	x	x
સા	x	સા	ર	ર	પ	મંગ	ર	ગ	સા	x	સા	x	x
અ	મ	સા	સ	પં	x	દ	દી	x	ધા	x	x	x	x
મં	x	મં	મં	મં	ર	x	ગ	મં	પ	પ	x	પ	પ
સા	x	થે	x	મિ	નો	x	કી	x	ધા	x	x	x	ય
ધ	x	ધ	x	ધ	x	પધ	મં	પ	પ	મં	ગ	ર	સા
જ	દ	ના	x	સં	x	ગ	દી	x	x	x	ધા	x	ઓ
ધ	સા	સા	x	સા	x	ર	ર	પ	મં	પ	ગ	x	મંગ
અ	હુ	રા	x	મહા	x	રા	પ્યા	x	ર	ગ	સા	x	x
સા	x	સા	ર	ર	પ	મંગ	ર	ગ	સા	x	સા	x	x

આપણી ગેતિની મુસીબત ટાળવા ખાતેર આપણને અમેસાસમંદો, યજ્ઞદો, અને મિનોની મદદ આગળથીજ આપવામાં આવી છે. તેઓના જેવી બળથી, આપણી ગેતિની સઘળી ઝંઝટ ટાળી શકશું. એ માટે સર્વંની ફરજ છે કે ધર્મ ઉપર આસ્થા રાખવી. અને આગળ થઈ ગયલી સઘળી જાહોજલાલી યાદ કરી, તેની યાદ જીગરમાં સાચવવી.

છેલ્લાં, તે મહાજ્ઞાન માટે સર્વની જાગૃત આહીશું. અને ત્યારબાદ સજાણના કિસ્સા માટે જે સોલ શ્લોકો આપવામાં આવ્યા છે, તેનું પણ ધ્યાન કરી આ બાબદ ખતમ કરીશું. અને વાંચક વર્ગની સેવા કરતાં કાંઈ જુલ બાલ થઈ હોય, ને માટે ક્ષમા આહીશું. પુરસદના વખતે જેથી કાંઈ સેવા મ્હારી હમદીન જરયોસ્તી કોમ માટે કરવા ધારી હતી. તેજ અને તેજ હેતું સાથ ઉપરું ધ્યાન લખી વાંચનાર વર્ગ સામે ધર્યું છે. એ માટે જેઓને કાંઈ સુખ યા દીક લાગ્યું હોય, તેમનો પણ ઉપકાર માનીશું. જેઓએને એ માંહેથી કશુંજ ન ગમ્યું હોય, તેઓને પણ ચરણે પડી અરજ કરીશું, કે આ કલમ એક અદના છે, અને આળા થતાં તરેહવાર જાતના આળા જોવાં પડશે, તોતે માટેથી ઉપકારજ ગાઇશું પાક પરવરદેગાર દરેકને સારી બુદ્ધિની વૃદ્ધિ આપે આમીન

ધરમ એન બાગેશ્રી—ત્રીતાલ.

લાગી જલન વરમની

ધરમ વિન નહી એન—

મન હરખને અહુર સમાવુ.

ગાયે એ મન તેની એન—લાગી

ધર્મ ચકીન—બાગેશ્રી—ત્રીતાલ.

લા x ગી જ	લ x x ન	ધ ર મ ની	x x x x
ર સા ની ધ	સા x x સા	મં ધ ની ધ	મં ગં ર સા
ધ ર મ વિ	x ન ન હિ	એ x x x	x x x ન
મં ગં મં ની	ધ સા સા x	ર સા ની ધ	મં ગં ર સા
મ ન હ ર	ખ x ને x	અ હુ ર સ	મા x વુ x
મં ગં ની ધ	સા x સા x	ની સા ર સા	સ ની ધ x
ગા x x ય	એ x મ ન	તે x x ઝ	x x x ન
સા x ર ર	ગ x ર સા	ર સા ની ધ	મં ગં ર સા

અરે માનો ધરમ છે કરમની આસ—તાલ તીવરો,

રે માનો દિન દારો—મુસીખત જાન આવે છે

છતાં હેડે ધરમ હોતો—અલમને ગમ ટાળે છે=રે

તમારે કામ ગેતિશુ—અરે મિત્રો છે કરવાનું?

ધરમે ચિત ધરવાથી—જીવનની નેમ ચાલે છે=રે

ભરીશી મૌજ ને કિરત—શીદાગીરી ધરમ પર હોય

અહુર સેવા થઈ ખ્યારી—મિનોદનો માર્ગ બાલે છે=રે

જ્યારે ગેતિ આવ્યો શી રાખીથી આસ
પાછા ફરતા સાથમાં—શુ દેશે અહુરપાસ
માલ નેવો લે બદલ—સેવટ ખિલે આંસ
મિનોઈ માર્ગ આવતાં—પાછળ રહે સુખવાસ
ધરીને ખ્યાલ ધરમને પાળ—સદા તું સ્વર્ગે હાલે છે—રે

રે x	મા x	નો x x	દી ન	દા x	રો x મુ
સા x	સા ધં	પ x x	પ પ	પ ધં	મં x મં
સી x	બ ત	જા x ન	આ x	વે x	છે x છ
ગં ર	<u>નીની</u>	સા x ર	ગં મં	ગં ર	સા x સા
તાં x	હું x	ડે x ધ	ર મ	હો x	તો x અ
લ મ	ને ક	ગ x મ	ટા x	લે x	છે x અ—

ત
સા

મા x	રે x	કા x મ	ગે x	તિ x	શું x અ
ધં x	ધ x	ની x ની	સા x	સા x	સા x સા
રે x	મિ x	ત્રો x શુ	ક ર	વા x	નુ x x
ની x	ની x	સા x સા	રં x	ની સા	ધં પ પ
ર x	મે x	ચિ x ત	ધ ર	વા x	થી x જી
પ x	પ x	પ x પ	પ પ	ધં પ	મં x ગં
વ ન	ની x	ને x મ	આ x	લે x	છે x અ
ગં ર	ની x	સા x ર	ગં મં	ગં ર	સા x સા

જ્યારે ગેતિમા જીવંતી ગુજરતા ઘણાં દુખા અને સંકટો વેઠવા પડે છે, ત્યાર, તે માટે આસાનીથી રહેવા માટેનો એટલો ઉપાય, તે ધર્મ રીત પ્રમાણે અમલ કરવામાં છે. ધર્મજ હમેશ તમને સુખ સાંધી આપશે. ધર્મ યકીનજ, મુસીબતની કિસ્તી દુન્યાના દરદો માહેથી પસાર કરાવશે. ધર્મથીજ મિનોઈના માર્ગો મેળવવા આસાન થશે. માટે સઘલાની ફરજ છે કે, તે દીનને જાગૃત રાખવી

બેરવી—ત્રીતાલ.

ઓ દીનદારો જાગો જાગો—અહુર પિતાનો દાદજ માંગો—
યકીન કાળે શોધો લાગો—

દીન ધરમનું જોય ચિંરાવી—હોમ ભજવાનું—અહુરને નામે મરવાનું—
અષોઘથી માપ ભરવાનું—

ધરાન વશનો વેલો ખ્યાલો—કિયાનીઓની કિરત બાલો
કેખસરની યાદે હાલો—

અલ અલખમાં જલ શામની તોખમને ભાજો-જમશેદનુ જોર ઝળક ચાખો
ઝુન્ડાની નોક દિલ રાખો=

સામે સ્વરના બેટા કેવા-ટેક અદામાં દિપતા કેવા-ફસતમ જેવા વીરો કેવા
ફરી ધરાની લોહી દિપાવી-દીન ધરમ ભાજો-અનિ હિત ભાવને મ્હાલે
કોમના કષ્ટને ટાળો-મહજબની મોજને પામો=

ઓ x દી ન	દા x રો x	જા x ગો x	જા x ગો x
પ x પ પ	પ x ધં પ	ગં x મં x	રં x સા x
અ હુ ર વિ	તા x નો x	દા x દ જ	માં x ગો x
પ x પ પ	પ x ધં પ	ગં x મં મં	રં x સા x
ય x કી ન	રો x જો x	શો x ધો x	લા x ગો x
દી x ન ધ	ર મ તુ x	જો x મ ધિ	કા x વી x
સા x સા સા	સા સા સા ધં	પ x પ પ	પ x પ x
હો x ક મ	ભ જ વા x	તુ x x x	અ હુ x ર
મ પ મ પ	પ નીં ધં પ	મં x x x	ગં ધં પ ધં
ના x x મ	મ ર વા x	તુ x x અ	પો ઈ થી x
સં પ મં પ	પ નીં ધં પ	મં x x ગં	ગં રં ગં x
મા x x પ	ભ ર વા x	તુ x x x	x x x x
સા x x રં	ગં મં ગં ર	સા x x x	સા x x x
ઈ x રા ન	વં x x સ	વે x લો x	ખ્યા x લો x
સા x સા સા	સા x ર સા	નીં ધ નીં સા	ધં x પ x
કિ યા x નિ	ઓ x ની x	રિ x ર ત	ભા x લો ક
કે x ખ સ	રે x ની x	યા x દે x	હા x લો x
ચ x લ ચ	લ ણુ માં x	જા x લ સ્થા	x મ ની x
પ x પ પ	મ પ પ x	પ x પ પ	પ પ પ ધં
તો x ખ મ	ને x ભા x	ખો x x x	જ મ શે દ
મં પ મં પ	પ નીં ધં x	ગં x x x	ગં ધં પ ધં
જો x ર ઝ	લ ક ચા x	ખો x x x	ઝુન્ડા x ની
મં પ મં પ	પ નીં નીં પ	મં x x x	ગં ગં રં ગં
નો x x ક	દિ લ રા x	ખો x x x	x x x x
સા x x રં	ગં મં ગં રં	સા x x x	સા x x x

અધ્યાં મલી સોલ શ્લોક.

ખરો બહાદુર, ન્યાયી, યાને ઇનસાફથી ભરેલો પારસી તે છે, જે પોતાની સામે, પ્રિતની આરસી ધરી રાખી, હરહાલ તેમા જોઈ એવોજ ખ્યાલ લાવે કે તેને દિનમા, ત્રણવાર, ખુરેમંદ ખુરશેદને, તથા આતપ, પવન, ધરતિ, આકાશ, અને પાણીને યાદ રાખી નમન યા ભક્તિ કરવી જોઈએ, અને જેને ફરજ સમજવી કે, પાક અહુરાને પોતાની રગેરગમાં યાદ રાખી તેના અમેસાસપદો, યજ્ઞદો, અને મિનો, તથા કુલ્લે સિતારા-ઓની સેતાયશ કરવી છે.” ઉપર આપણે, છ, તત્વો વાંચ્યાં, જેમા ખુરશેદ યાને આપણી તેજ શક્તિ, આતપ, યાને આપણું ધર્મ ઝેન, યાને ધર્મચક્રિન, ધરતિ યાને, આયણું હાડમંદ શરીર-આકાશ, યાને આપણું આત્મિક રવાન-અને પાણી, યાને આપણી અષોઘ ભરેલી ચાલાકી સમજવી, ફક્ત જાહેર તત્વોને, મુખથી બોલીને બેસવાનું નથી, પણ તેની અલંકાર રચનાની ખુબી આપણે ખિલવવાની છે. જેમ કરવાથીજ, પારસીપણાનો પુરો પુકાર પાર પડે.

૨—આ બીજા શ્લોકમાં જે નસીહત આપવામાં આવી છે, તે પણ આપણા શરીર અને આત્માના હોશને ખિલવવા માટે આપી છે. અંગોળ કરતા, ભણતાં, યાને પ્રાર્થના કરતાં પવિત્ર વાણી વાંચતાં, આતપને ખુશબોઈ અર્પણ કરતાં જમતાં, સંસાર સાગરનું સુખ સમાવતાં, અને શરીરમાં જમાવ થયેલી, કાઢી નાખવા જેથી વસ્તુઓ, કાઢી નાખતાં. મુગું રહેવાનો કાયદો સોપ્યો છે. જે પ્રમાણે શો કાયદો થશે, તે જેઓ અમલ કરે છે. તેઓજ ફળ આપશે.

૩—પારસી બોલો, ઉમદા અને સાચ્યો, તે છે કે પોતાના બદન ઉપર સફેદ સુરવાલ, અને જીજ્ઞા અંગરખો, અને શદરો પહેરે છે. જે સુદરે તેની સફાઈ અને સુફેદી ખાતેર, એક પોલાદના બખતર રૂપ જેવો ગુણ ધરાવે છે. જેના ઉપર નરમ ઉનની કુસ્તી બાંધવામાં આવે છે. (આ ઉનની બનાવેલી કુસ્તીમાં એવો રસાયણી ગુણ ધરાવતો થાય છે, કે આસપાસની હવામાં કાંઈપણ બીગાડ ડોય, તે આપણા શરીરને લાગુ પડે, તે આગમજ તે ખરાબ હવાને પોતે absorb, યાને ચુસી લીધે છે.) અને માથાને પણ હરદમ સફેદ ટોપીથી ધાંકવાના ફરમાન પ્રમાણે ચાલે છે.

૪—તે ધર્મી પારસી છે, કે જેના ધરની બાનુઓ, હમેશ પ્રસંગ ઉપર, ગુણવંત ગીત ગાઈ, પોતાના બાળકો, પતિ, અને માત પિતાને, ખુશ અને આનંદ રાખે, પોતાના બદનને સવ્યજ, અને સુગંધથી પખરતુ રાખે પોતાના ધરની સઘળી રાહ રીતીઓ, તેમજ ક્રિયાને લગતાં કામ કાળે પવિત્રાધથી કરે, અને વધારેથી નવરાસ મળે, ત્યારે ધર્મના બોધ આપતી ચોપડીઓ વાંચે, ગુણવંત ગીત, ગાઈરહે જેની લક્ષણ રૂપરંગત જોશો તો “ગાથાના ભણતર” કરવાં! બદનને સુગંધ ભરેલી વસ્તુઓથી પખરતું રાખવાનો મતલબ, મુખમાંહેથી રૂડા વચન બોલવાં-હમેશ જેઓ મુખ માંહેથી, ઘણાજ નરમ અને ખુશી ઉપજવનારા સુખનો બોલે છે, તેઓ હમેશ શાન્ત મિજાજના હોવાં જોઈએ, માટેજ ત્યાં ગુસ્સાની ગેરહાજરી હોવાથી, મોહામાંહેથી બદબો નિકળતી નથી. ગમે એવા સુખન બીજાને સંભાળાવનાર દ્વેષ ન રાખતો હોવો જોઈએ.

૫—પારસીપણું જળવતું તે ધર છે, કે જેઓ પોતાના પદ્મવેલાં માહેથી પ્રથમ ખીજને ખવાડે—જેઓ હંમેશ ખીજ માટે મદદ રૂપ કરે, તે એવી મતલબથી, ન કાંધેલું હોવું જોઈએ. કે મદદ લેનારને હીણું લાગે. આશ્રમ સ્થાણો, કુવાઓ, તળાવો, તથા અડચણની જગા ઉપર, પુલની ટટી જેવું કરવા પ્રયત્ન કરે, તથા હાજતમ દોને, કપડાં, તથા પૈસા, દાનમાં આપવાં જોઈએ.

પારસીપણું જળવે—ધરમી નર ને નાર
જાત અને પર જાતના—પાળે છે, લાચાર.
નહેર કુધના નીરની—સગવડ કરશે પાર
રંજ ગંજ ખરચી ધરે—સુખ આપે દાદાર
વળિ કોઇને દાન કદન—આપે. રાખી ચાહ.
ખીન સ્વાર્થે કરશે જો—જોય દાદાર ગાહ!

૬—પારસીપણું તેમાં સચવાયલું છે કે, ગમગીન છતાં ખુશી, દુખી રહેવાં કરતાં, ખુશાલ, અભણતા કરતાં જ્ઞાન મેળવવાં, જુઠાંનો ચિકકાર ધરી, સંસ્કારની સોધ કરતાં, અધિકારને દુર રાખી, રોશણી અને અપોધનું જ્ઞાન મેળવવા ચાહતાં રહે છે. એવી રીતભાત પાળવાથીજ, એક પારસીપણુની ટોચ ઉપર રહી શકે છે. યાને એવાં તે પારસીઓ કહેવાય.

૭—પારસીઓ, કે જેઓ બામદાદમાં ઉડતી વેળા નીરંગ લઇ હાથે પગે, અને મોઢે મસળે છે. તેને મસળીને અંગોળ કરે છે, ત્યાર પછી પોતાની કુસ્તી બાંધી, અહુરાથી આરાધના કરે છે. મન શાન્ત રાખી બેસે છે. જેઓ હંમેશ દરેક ગોઠમાં પડે છે, તેમ પદ્મવાથી ખુશાલ રહે છે.

૮—પારસી હંમેશ દીવસમાં, પાંચ વાર આતપની ભક્તિ કરે છે. તે ખુલ્લું આતશ આગળ, નમનથી સુખડ અને ખુશબો ધરે છે, અર્પણ કરે છે. અને કદિપણુ એવીજ જાતનું બળતણ બાળતાં નથી. કે જેમાં બીનાશ હોય પારસીઓ હંમેશ પોતાના સંસારના સિંગારમાં ધણીજ પવિત્ર નજર રાખે છે, અને પારસી સ્ત્રીને કદીપણુ આડી નજરથી દેખતાં નથી. કદી અદેખારની આગ ધરાવતા નથી. આતપ આગળ જે વસ્તુઓ ધરવામાં આવે છે, તેમાં બીનાસ નહીં હોવો જોઈએ, એમાં પણ રક્ષણ રૂપ ભાવ સમાયલો છે. તે એજ કે આપણે જે ખીજ માટે બોલીએ તે સારંગ હોવું જોઈએ, અને બહાર જે વહાલ ધરાવીશું, તેવુંજ તે ભિતરથી હોવું જોઈએ ?

૯—પારસી તેઓ છે કે જેઓના ધરની નારીઓ, દર માસની ચત્તી પોતાની અડચણો સંભાળે, તથા આતપને હાથ લગાડવાથી અલગ રહે, બાળકને જન્મ આપવા પછી લગભગ ચાલીસ દીન સુધી બધી ચીજોથી અજાગપણું સાચવી દુર રહે. તઓ પોતાની ચાલ ચલગતમા ધણા માન અને મર્યાદા સાથે ટેક જાળવે, તથા સંસારના સાગર ઉપર હંમેશ આંતરે અને ખુશાલ મને વર્તિ પોતાનો સંસાર દિપાવે, પારસીપણુનો છાપ બેસાડી, પારસીઓની ઉંચ ધાર્મિક લાગણી પ્રગટ કરે.

૧૦—વળી પારસીપણું તેમાં સમાયલું છે કે જેઓ કદીપણુ પારકા

ઉપર નજર ન રાખે, પોતાના આત્મ ઉપર પાંક પવિત્ર નજરથી જુવે પોતાની ફેવધીને બુલંદ નેમથી જાળવે, જેઓના ધરની સ્ત્રીઓ, હંમેશાં, દુખી અડચણો વખત કશા પણ કામમાં ભાગ ન લે, ત્યાં કાંઈપણ અપવિત્ર ન કરે, જેઓમાં જગન બંધારણુ, એક વહેવાર રૂપ કરતાં આત્મિક ઉત્સાહનો જોડાણ ગણાય. જેઓમાં સ્ત્રીઓને પરણાવવામાં એક ઉંચ શોભા કહેવાય, અને જેઓ આ સઘળી ક્રિયા પ્રમાણે ચાલવામાં હિંચ બાન સમજે તેઓજ ફક્ત પારસી રીતભાનો પ્રમાણે ચાલતા કહેવાય.

૧૨—આ શ્લોકની મકસદમાં પણ લગભગ ઉપલી વીગતો સમાયલી છે, જેમાં વધુ બાધ, એ જણાવી છે કે સ્ત્રીઓને દુખ વખતે, અગ્ની, વાયુ, જળ, ચંદ્ર અને સુરજ સામે એ સમાગમમાં આવવા ના કહેવામાં આવ્યું છે, તથા પોતાની અડચણો વખતે કસીબી ચીજ યા કામમાં સામેલગીરી ન લેવા ફરમાવ્યું છે, એ સઘળામાં પારસી ટેક જાળવાયો છે.

૧૩—દરેક પારસી જરથોસ્તીઓએ, પાણી, હવા, અગ્ની, વાયુ, બૂમિ, ચંદ્ર, સૂર્ય, ઇત્યાદી એની આરાધના કરવી, પાંક દાદાર અહુરામઝદાની અખંડ શક્તિ, કબુલ રાખવી, નિઆયેસ, તથા યશતોની બંદગી કરવી, અને દરેક કામમાં દાદારની ફતેહ આહવી, તથા શુદ્ધેર કુસ્તી, જેમાં ઘણાજ ઉંડા ગુણો સમાયલા છે, જેથી, તનને અને મનને, ઘણીજ ભલી અસર મળે છે, તે ઉપર એતેકાદ રાખી હમેશાં તન ઉપર, તે જાળવવા.

૧૪-૧૫—જેમાં એવું કહેવાયલું છે કે, જેનાથી કાંઈ ગુનાહ થઈ ગયા હોય, તેને નીરંગથી પોતાના તનને પવિત્ર કરવું. અને એકવાર જે કાંઈ ખોટું થઈ ગયું, તે માટે મન મોટું કરી પસ્તાવો કરવાથી હૈડામાં શાન્તિ થાય છે. એવી આ ધર્મવાણીમાં મહાન ખુબી છે. જેઓ પોતાના ધર્મના ફરમાનો, અને સઘળી તરીકતો પ્રમાણે ચાલે છે. તેઓ માટે અર્મગીનું સુખ છે, એવું આ ધર્મ આપી જણાર પાક રૂપતામાં જરથુસ્ત્રનું કહેન છે.

૧૬—સર્વ પારસી જરથોસ્તીઓને રોશન થાવો, કે પાંક દાદારને નમો, આત્મની ભક્તિ તરફ, તમારા મન અને તનની શક્તિ ને ચાલુ રાખો, દરેક પેદાયસનો માલીક પાંક અહુરામઝદા છે, જે સર્વમા છે, તેમજ સમજી ચાલો, કસીપણુ નજીસાઈ, કસીબી ગલીચી, કસીબી હિંચ, અદેખાઈ ન કરો, અને તે મહાન બાપથી તમારા માત પિતા, પુત્ર, પુત્રીઓ બાંધ બહેનો સગાં સ્નેહીઓ ઉપર હઝારો હઝારો આપિશ ઉતરો. કે જેથી તમે સઘળાનું નેક મન, નેક તન, નેક ધન થાય ! તમારી કીર્તિ કાયમ રહે, અને આવતી ઓલાદમાં તમે ફતેહ, અને યશજશ સાથે સદા સદા કાળ પારસી જરથોસ્તીઓનો મહજબી સ્થંભ જાળવવા મદદગાર રહો ! એજ આમીન ! આમીન !

અહુરા રાજ પિતાને ઉગારો ! God Save our King.

એક નાદર તક

ખંત અને ઉદ્યોગ માટે પ્રજા પુકાર.

ટુંક વખત-મધ્યમ દામ-માં ધીરજ સાથે ઉચી કેળવણી
આપતું વરસોનું પ્રજા વિશ્વાસ પામેલું જ્ઞાની ખાતુ.

કોટ,
ખુંઆખાના
સામે.

“ગોળવાલા ફોર્ટ ટ્યુશન ક્લાસ”
અને ફોર્ટ મોડલ સ્કુલ.

મુંબઈની
પ્રખ્યાત
લોકેલીટી.

દરરોજના નીમાળના ક્લાસો ઉપરાંત-અનુકુળ પડે તે વખતની સગવડ પડે તે વખત
ની સગવડ આપી શિક્ષણ આપનાર અનુભવી બાહોશ ટ્રેડ્યુએટ-અંડર ટ્રેડ્યુએટ
શિક્ષકો નોકરી જનારને ઇંગ્રેજી ભાષાનો વધારો કરવાની નાદર તક-
કાળજીમંદ શિક્ષણ-સાથ સહયતા અને ખંત.

અમારી ગોઠવણી

થોડી મહેનતે મનશક્તિ
ખિલવવાની અમારી રીઠી.
બકિતના નિતી રીતીના
ગાયનો શિખવવાના વર્ગો

ગણિત અને જ્ઞાન આપનારા
કુશળ શિક્ષકો

ખાતુઓના વર્ગોની ખાસ
ગોઠવણ અને મલાહજ
ભરી સગવડ-સામન્ય રી.

ખાતુઓ માટે વહેવાર

અંગ્રેજી જ્ઞાન-મ્યુઝીકની ખાસ તાલીમ
સરળ રીઠી-અને સવળ રી.

—o—

નવા વર્ષથી ખાતુઓને જોગવાઈ કરી
આપવા માટે કટિંગ ક્લાસ

નું

બાહોશ કટરોથી શિક્ષણ ચાલુ થશે.

ધર્મ-નિતી બકિત, ખંત અને
કેળવણીના પ્રકારની સર્વોત્તમતા

અમારી સરટીફિકેટ.

—એ અમારો લેખ છે—

I had the pleasure of visiting Mr. Golwalla's Fort
Tution Class, and was much struck with the evident inter-
est taken by the pupils in their work, a fact which is
eloquent in favour of the instruction that is given them.
.....Good work is done here and care is given to each
individual pupil.

(Sd.) A GOODIER.

Principal St. Xavier's Collage.

વિગત માટે પ્રીન્સીપાલને મળો.

BESSHO & Co.

FORT, BOMBAY.

ALL KINDS OF JAPANESE SILKS AND,
CURIOS

મુંબઇનું જાણીતું અને અતિ લોક પ્રિય ધામ,
જેમાં મુંદર શ્રેષ્ઠાઈની ભરપૂર ખાતરીના બનાવેલો માલ તેની સવળ
કિંમતમાં દરેકને સગવડ આપતું હોંમતથી ખડું છે ભાવ અતિ કિંદાયત.

ક્રાટ-એશો કંપની-હોર્નબી રોડ.

જગતની ઝહેમત ભરેલી જગમાં હુન્નરની હરોલમાં રંગ કરતું, પ્રભાવે
વખણાયલું સર્વે પ્રકારની હુન્નરમંદીમાં પહેલું

સઘળી વસ્તુઓ સગવડ ભરેલી કિંમતે મળશે.
જુદા જુદા શોખને બંધ બેસતા ઉંચાં અને સવલ
ભાવે હમેશ તૈયાર છે.
ખાતરી અને સત્કાર્થ અમારી ખાસ નેમ છે.
એ ખાસ ધ્યાન રાખવું.

મુંદર અને સફાઈદાર
નવાઈ ભરેલા નાદર
નમુનાનો
જંગી જમેલો
ફેશનની ફેન્સી
- બેટ -

હુન્નર સાથ-મુંદરતા સફાઈ અને સરળ ભાવ સાથનું

જાપાનીસ સેલુન-એસોની કંપની.

ટેલીફોન નં. ૧૮૫૭.

હોર્નબી રોડ, ક્રાટ, મુંબઇ.

બોયલ એન્ડ જેન્ટલ સુટની

હાઈકલાસ ટેલરીંગનું હુંક મુલતમાં વધેલું નમુનેદાર ધામ

આસ્ટીસ્ટીક મોહકતાનો

— નાદર—સુંદર—સ્ટાઇલીશ—અને મનગમન —

— કટ —

હાઈ કલાસ અપ-ટુ-ડેકકર્સની ઉમંગી ખાંતની

ખાસ ટેમ્પરેખ, અને ઉંચી શીનીશ

એકજ ભાવ અને તેમજ વળી

કીકાયત.

લેમીંગટન રોડ,

હોમી એસ. મીસ્તરી,

મુંબઈ.

જાત જાતની,

ઉંચા અને સવલ લાવની

કોટીંગ, કેશમીર, તથા સુતરાઉ

કાપડની દુકાન.

પ્રીત ૧—

એકજ ત્રાયલ આરડરથી

અમારા કામની પરીક્ષા માટે

ખાસ અમારે ધનન સ્વિકારશો.

— અમારી નેમ —

સ્ટાઇલીશ કટ

વાયદાસર કામ

સીલાઈનું સવલ દામ.

કાપન શીનિસ.

ગૅરંટીડ.

માલેક:—હોરમજી શાં મીસ્તરી,

ટેલર એન્ડ ડ્રેસ મેકર.

લેમીંગટન રોડ,—મુંબઈ.

જરા વાંચશો જી !

—કૃમળી વય અને નિશાળે જતા—

બચ્ચાંઓના માખાપને ખાસ ચેતવણી.

બચ્ચાંની આસુદી હાલત અને હૃદય તબીયતનો

—પહેલો પ્રથમ અને પાકકો પાયો—

તે તેમને મારે થોખખું પુષ્ટિ આપતું

સ્વચ્છ માખણ ચાને બટર છે.

પાણીના બેલ સાથ સસ્તામાં સહેલ કરનારને

સફાઈ

સ્વચ્છતાઈ.

નાબલની કુાં

તાપીઆ બિલ્ડીંગ ન્યુ ચરનીરોડ.

સોજાં માખણની અમારી ખાસ બલામણ.

NOBLE & CO. Manufacturers of Best Table Butter
General Commission Agents.

અમારી સરટીફિકેટોની થોડી સહાઈતો—

થો
ખ
ખુ
મા
ખ
ણ

- ૧ કેમીકલ એનલાયઝર ટુ ગવરમેન્ટ (મુંબઈ)
- ૨ કેમીકલ એનલાઈઝર (બરમાહ)
- ૩ મ્યુનીસીપલ એનાલીસ્ટ (મુંબઈ)
- ૪ બોમ્બે મેડીકલ કોનગ્રેસ એકઝીબીશન ૧૯૦૯
અને બીજા પ્રદર્શનો.
- ૫ પબ્લીક એનાલીસ્ટ ટુ પેડીંગટન હેમસ્ટેડ.
- ૬ શહેંગાહી મ્યુનીસીપલ મેડીકલ ડીપો.

સ
ફા
ઈ
દા
ર
મા
લ

ભરૂસેદાર માણસ પાસે માલ મંગાવી, ખાઈ ખવાડી ખાત્રી કરવી—
ગમે એટલો ઓર્ડર ટુંક વખતમાં તૈયાર કરી લેલ નહીં—અને
છતાં સફાઈ, સુદૃઢાઈ અને સ્વચ્છતાઈ.

અનુભવો ફરનીયર

બનાવનારની નવી દુકાન, જ્યાં વાયદા પ્રમાણે
પદ્ધતિ સામાન, કપાટ, પલંગ તરેહવાર જાત
અને નકતી સાથેના બનાવી આપવામાં આવે છે.

સોળું
લાકડ કામ

કલ્યાણ એન્ડ સન્સ

મજબૂત
બેઝનરી

આર્ટીસ્ટીક ફરનીયર મેકર

ઘર તથા બંગલાના ફરનીયર, તથા ઓફીસને લગતી સઘળી
ચીજોને પોલીશ કરી આપનાર—સોફા, કોચ,
ઇર્જીચેર, ગાદી યા નેતરની ઘણીજ સગવડ ભરી બેઠક
તૈયાર થાય છે.

લાયબ્રેરી, યા ધરમશાળા માટેનું યા ઘર સંસારની
સામાન્ય વસ્તુઓ ઘણાજ સરળ અને
સવલ દામમાં થાય છે.

ખાતરી માટે એકજ વખત કામ પાડવા માલિકની ખાહેશ છે.
મલો યા લખો—

માલિક કલ્યાણ એન્ડ સન્સ.

તારદેવ—મુંબઈ.

મેશરસ ફરેદુન અને બરજોર.

અમારે ત્યાંથી

મલબારીજ સુખડની માચી, પેરીઆ, સલી. ગાંઠ—
મલબારી સુખડનો ગામતી તાછો, કેડીનું લોખાન અગરના
આંગલીઆ મલશે.

નવસારીની કુરેતી, નારા જથ્થાબંધ તૈયાર છે.

નાની મોટી લણવાની “ખોરદેહ અવરતા”

તથા કેરબા,

તથા ચિનાઇ, સીલોન, નીલગીરીની, ચાહ વિજેર
હંમેશ મલશે.

માલ ન પસંદ પડતાં પૈસાં પાછા—

મેસરસ ફરેદુન અને બરજોર.

આતથ બેહરામની સામે, પ્રિન્સેસ ઓટને નાકે,

ધોલીતલાવ, મુંબઈ.

DEALERS IN MOST RELIABLE

Strong and Genuine Motor Accessories

Tyers and Tubes

OF

DUNLOP, MICHELINN, PALMER.

&

MANY OTHER ADVANCED MAKES.

The
MOTOR EQUIPMENT & CO.

LAMINGTON ROAD, TRIBUWAN TERRACE.

PETROL, MOTOR OIL, GREASE AND EVERY
SORTS OF MOTOR & CYCLE ACCESSORIES.

Vulcanizing Works done by
trained and and experienced
Workman by

H. F. PROCESS.

VACCUM OIL AND PETROL ALWAYS
TO BE HAD IN LARGEST
STOCKS.

OUR AIMS.

Prompt attention
Genuine Materials
&
moderate rates
Orders promptly
executed
and perfect
Satisfaction
Guaranteed.

Please to write or
see our Manager,
Tele No. 3053. }

THE MOTOR EQUIPMENT & Co.

Lamington Road, Girgaon.

ત્રીસ વરસનો પાકટ અનુભવી.

કુલોની રંગતને પીછાણનાર હુન્નરમંદ

પારસી બાગબાન

ઉંચા રજવાડાના બાગોની ગોઠવણ કરનાર પારસી માલી
કુલોના માંડવા-ક્યારા-અને દિલખઝીર ગોઠવણ

—કરનાર હુન્નરમંદ કરવૈયા—

તરેહવાર કલમો—આંખા, ચીકુ, પીચ, સપરચંદ—બદામ, દરાખ

કોનવેન્ટ
લાયબલા

સોરાબજી અ. મે. ઇરાની.

કલેરરોડ
મુંબઇ.

મીઠી નાળીએરી વગેરેનો મોટો જથ્થો પુરો પાડનાર

—આર્ટ અને સુંદર રંગતની—

કુલોની ઉંચી અનુભવી, મનોહર કારીગરી

—ઉત્તમ કુલોનું હાઇકલાસ ડેકોરેશન—

લગન—નવજોત—વરસ ગાંઠ—

—ખરના કુલો—

પરોણાને આવકારની તોરણો

વિદાયગીરીના માનના ગજરા.

રિયાયર થતા વડોલોને આપવા લાયક

તોરા તથા સુંદર બાસકેટ

—ટુંક વખતમાં તૈયાર—

અનેક આંદો—સરટીરીફ્ટ અને

ધનામો મેળવનાર ઇરાની

અમારો ન્યમ.

દામને લાયકનું

સંપૂર્ણ વિદ્યાસુ કામ

વેળાસર વરદી-સફાઈ-

સાથ

મુંદરતા અને મોહકતા

નાદર બતાવટ-

દિલખઝીર રચના

કુલના હાર, તોરા,

કોસીઝ—અનચીસ—

—બાસકેટસ—

ફ્લોરિસ્ટ—

માલેક—સોરાબજી અ. મે. ઇરાની.

કલેર રોડ, કોનવેન્ટ લાયબલા.

હિંદી સ્ટાસ ને અનુપમ માલ.

Exhibition of Indian Production held
at

Town Hall-26 November 1917.

જેમાં

ઘરસંસારને લગતી ઉપયોગી ચીજોની બનાવટ

—માટે મળેલા ત્રણ “ચાંદો” —

એક રૂપાનો—તથા બીજા બે બ્રોન્ઝના.

ઉદ્યોગ

તમારા બહાલા બચ્ચાંઓના પ્રમાણીકપણું

લગનના શુભ પ્રસંગ માટે ઉંચી કારીગરીનો પદનો સામાન

નવી મુંબઈની નવી ધમારતોમાં નવી જાતનું—અપ-કુ ડેટ

ફરનીચર-બનાવવાનું મશીનરી સાધન વર્ક શોપ.

ફક્ત એકજ એરડર-એકજ ત્રાયલ-આપી ખાતરી મેળવો

સફાઈદાર જાંઘનરી-ચોખ્ખુ લાકડું-કંચુ પોલીશ.

સવળ દામ-સરલ કામ-સરલ દામ—

ખંત

પૈસા ખરચી ખરી કિંમતનો

કુશળતા

માલ મેળવવાનું પ્રખ્યાત ધામ-ફરનીચર-તરેલવાર બ્રક્ષીશ-

રેશનરીને લગતી ચીજો-બ્રાશીસ, તથા ઘર યા બગલાઓને

માફક આવતું અર્ડીસ્ટીક ડીઝાઇનનું ફરનીચર.

માલેક—ફરામરોજ એન્ડ સન્સ.

ગોવાલ્યા ટેન્ક રોડ, મુંબઈ.

? A PERTINENT QUESTION. ?

Why is it that Banaji's Tutorial Commercial Class, Gowalia Tank Road, Bombay, which started with 3 pupils in 1905 has 124 pupils on the roll, all having been admitted on and after 10th June 1918.

FEES: Rs. 100 payable by monthly instalments of Rs. 8

Detailed Prospectus sent free on application to

Principal and Sole Proprietor,

Mr. M. S. Banaji, F. N. F. A.

(LONDON).

TUTORIAL HIGH SCHOOL, (GOWALLA TANK ROAD, BOMBAY). FOR BOYS & GIRLS.

— :o: —
NEW TERM JUST COMMENCED.

Six Monthly Promotions: Ele. & Adv. Classes.
NEW ADMISSIONS FROM 10th JUNE

405

Master K. J. Khambatta stood First in the Matriculation Examination of 1918 carrying away a number of prizes and secured Hebrew Scholarship of Rs. 500 and 3 other Tutorials stood within the First Forty.

332 Boys & 73 Girls.

Miss. F. D. MASTER.

F. R. Dubash. B. A., LL. B.

M. S. Banaji, F. N. F. A. (London.)

S. E. Dastur,

PROPRIETORS.

